

DE DANSKE PAA SCHELDEN

(1808—1809)

UNDER KAPITAINERNE

S. U. ROSENVINGE OG H. BARON HOLSTEN.

AF

Aalborg Garnisons
Officérsbibliothek.

O. LÜTKEN

PREMIERLIEUTENANT I MARINEN.

KJØBENHAVN.

F. H. EIBES FORLAG.

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE

1885.

Forord.

Det Materiale, der er brugt ved Udarbeidelsen af denne Episode af den danske og franske Søkrigshistorie i 1808—1809, er tilveiebragt ved Benyttelsen af officielle Aktstykker fra nedenstaaende Arkiver, hvortil jeg ved beredvillig Imødekommenhed har haft Adgang:

Marineministeriets Arkiv, Kjøbenhavn.

Udenrigsministeriets Arkiv, Kjøbenhavn.

Archives du ministère de la marine, Paris.

Kjøbenhavn, September 1885.

O. Lütken.

„De Danske paa Schelden“.

(1808—1809).

Den 7de September 1807 Kl. 2 om Morgenens vare de danske og engelske Kommissairer efter en meget bevæget Forhandling blevne enige om Betingelserne for Kjøbenhavns Kapitulation, og nogle faa Timer senere blev dette Aktstykke forelagt Krigsraadet, der endnu var samlet i Hotel d'Angleterre hos Hovedstadens Kommandant, Generallieutenant Peymann. Efter at den Høistkommanderende, der var syg og sengeliggende som Følge af den Overanstrengelse og Spænding, han under Byens Beleiring og Bombardement havde været udsat for, havde forsynet Dokumentet med sin Underskrift, begav General Waltersdorff sig dermed, ledsaget af de engelske Kommissairer, til Hovedkvarteret i Hellerup, hvor de to engelske Høistkommanderende, General Cathcart og Admiral Gambier, ligeledes underskrev det. Saaledes var altsaa Kapitulationen fuldbragt 3 Uger efter at den engelske Hær var gaaet iland paa Sjælland, og ihvorvel denne Begivenhed i sin Helhed virkede nedtrykkende paa enhver dansk Mand og Kvinde, var det dog den 3die af

dette Aktstykkets 9 Artikler, der fyldte hele Nationen med Harmes og Sorg.

Den danske Flaade med alt, hvad der hørte til dens Udrustning, samt alle Beholdningerne paa Værftet skulde ifølge denne Artikel udleveres til den britiske Regjering, og de engelske Befuldmægtigede med Kapitain Sir Home Popham i Spidsen gik saa hensynsløst som vel muligt frem under Udførelsen af deres Hverv. Ikke nok at den søgaaende Flaade blev gjort til Bytte og Magasinerne tømte; men endog det, som stod paa Stabelen under Bygning og altsaa ikke kunde tages med, skulde ødelægges.

Saaledes bleve to Linieskibe, en Fregat og nogle mindre Fartøier, der stode i Spanter, atter nedtagne, et næsten fuldendt Linieskib blev styrtet ned fra sin Bædding, og et andet, Linieskibet »Dithmarsken«, der netop var i Dok, blev ødelagt.

Den øvrige Del af Flaaden var bleven ekviperet seilklar og udlagt paa Rheden, og den 21de Oktober om Morgenen lettede saa den sidste Division af den engelske Flaade med Danmarks og Norges Flaade som sit Bytte.

En tætpakket, tavs Menneskemasse stod paa Langelinie og paa Kysten længere nordenfor Kjøbenhavn og saa med Sorg paa de kjendte Skibe, der lettede deres Anker for sidste Gang fra Kjøbenhavns Yderrhed og satte Seil. Det var et storslaaet, imponerende Syn, da den samlede Styrke, 22 Linieskibe, 22 Fregatter og henved 250 Transportskibe i Løbet af Eftermiddagen stod Sundet ud, men de, der fra den danske Kyst vare Vidne hertil, tænkte i dette Øieblik kun paa, at det var Flaaden, det Værn, hvortil saa stolte og skjønnede Traditioner vare knyttede, der nu drog bort for aldrig mere at komme tilbage.

Danmark var ved denne Voldshandling bleven berøvet sit uundværlige Værn, Flaaden. Hele det søgaaende Materiel, alt hvad der kunde ekviperes og gjøres seilklar, var nu fuldtlastet paa Veien over Nordsøen til England, og inde paa Holmen stode Magasiner og Beholdninger tømte for hele deres Indhold: Kanoner, Tømmer, Seil og Tougværk, — alt var borte.

Under disse fortvivlede Forhold vil det næppe undre, at Marinens Officerer, der saa sig afskaarne fra at virke til Fædrelandets Forsvar i deres eget Kald, kunde ønske at komme til at tjene under et fremmed Flag, naar blot det var i Kamp mod England, og da netop paa dette Tidspunkt Frankrigs store Keiser kjæmpede med Storbritannien, blev Frankrig ganske naturlig det forjættede Land, Maalet for manges Ønsker og Forhaabninger, navnlig iblandt Etatens yngre Kræfter.

En Del af disse henvendte sig ogsaa kort efter Byens Kapitulation til den franske Minister i Kjøbenhavn, Baron Didelot, med Begjæring om at maatte indtræde i fransk Tjeneste, men denne Plan blev af forskjellige Aarsager ikke realiseret, og nærmest fordi det danske Admiralitet, der nu ved Begyndelsen af Krigen med Verdens største Sømagt, stod med tomme Hænder uden Skibe og Kanoner, men med et dygtigt Personel til sin Raadighed, af al Kraft arbejdede paa at skabe et nyt Søværn og derved lagde Beslag paa Officerernes Kræfter.

Den Opgave, at skabe Flaaden paany, var imidlertid for stor og omfattende til, at dens Løsning kunde tilendebringes i kort Tid; mindre Skibe og Fartøier lykkedes det ganske vist hurtigt at faa færdige og ekviperede, saaledes at der snart virkelig var et lille anvende-

ligt Søkrigs-Materiel tilstede, men Bygning af Linieskibe, Datidens egentlige Kampskibe, var et Foretagende, der ikke alene kostede Penge, men ogsaa Arbeidskraft og Tid.

Kun to af Flaadens Linieskibe havde undgaaet deres Kammeraters Skjæbne at blive udleveret til Englænderne*); det var »Prindsesse Lovise Augusta« og »Prinds Christian Frederik«, der begge to befandt sig i Norge ved Fjendtlighedernes Udbrud, og af disse var tilmed det første gammelt og skrøbeligt. Da der til Krigen, navnlig hvis det paatænkte Tog imod Sverrig skulde blive til Virkelighed, havdes paatrængende Brug for store Skibe, henvendte den danske Regjering sig om Bistand hos sin Allierede Rusland. Denne Anmodning blev ikke alene gunstig modtaget fra den keiserlige Regjerings Side, men det saa endogsaa ud til, at den lovede Assistance skulde blive til Virkelighed. En Eskadre, hvis Bestemmelse var de danske Farvande, udrustedes under Admiral Hanickoff's Kommando, og fra Kjøbenhavn afreiste 3 Kommandører til Rusland med det Hverv at være de fremmede Orlogsmænd behjælpelige med Navigationen; men Skibene naaede ikke deres Bestemmelsessted, thi neppe havde Admiral Hanickoff forladt Kronstadt, førend han af en forenet engelsk og svensk Eskadre blev tvunget til at søge ind til Roggersvik, hvor han med sine Skibe holdtes blokeret. Medens saaledes den ventede Assistance fra Øst svigtede, haabede man herhjemme, at Danmarks anden Allierede, det mægtige Frankrig, nok vilde række en hjælpende

*) 16 Linieskibe, 10 Fregatter, 5 Korvetter, 8 Brigger, 1 Flyde-Batteri, 1 Stykpram og 29 mindre Fartøier bleve udleverede.

Haand. Man ønskede nogle Krigsskibe herop, som man vilde besætte med danske Søfolk. Dette kunde ikke ske, men Tanken førte til, at Napoleon ønskede danske Sø-officerer og Matroser til Schelden. Herom henvendte den franske Regjering sig i Februar Maaned 1808 til den danske. Gjennem sin Gesandt i Kjøbenhavn, Baron Didelot, begjærede den danske Officerer og Mandskab sendte til Antwerpen og Vliessingen for at besætte 3 franske Linieskibe af den der nyskabte Flaade.

I en Depeche af 20. Februar skriver den franske Udenrigsminister Mr. de Champagny til Mr. Didelot desangaaende, idet han gjør opmærksom paa, at det i Særdeleshed er til Danmarks Fordel, da Flaaden paa Schelden er bestemt til at operere i Nordsøen og Østersøen og altsaa til Danmarks Forsvar.

Man havde herhjemme al Grund til at antage, at denne Hjælp af Søkrigsmateriel maatte staa i Forbindelse med et tidligere Løfte om Understøttelse til Lands, og at Meningen med Eskadrens forventede Afsendelse til danske Farvande maatte være den at dække den franske Armees Overgang over Store Belt og Øresund, naar Angrebet paa Sverig skulde finde Sted, men det bliver dog vist et Spørgsmaal, om man nogensinde i Frankrig for Alvor har tænkt sig det Tilfælde, at Eskadren skulde komme til at virke udenfor Scheldefloden og de nærmeste Farvande der omkring.

Samtidig med denne Henvendelse gjorde den franske Udenrigsminister Skridt i samme Anledning hos den danske Gesandt i Paris, Geheimeraad Dreyer*). Den 18.

*) I en Chiffer-Depeche, dateret Paris d. 19. Februar 1808, til Udenrigsminister Bernstorff, indberetter Geheimeraad Dreyer de nær-

Februar modtog denne en Anmodning fra den franske Udenrigsminister om at komme til en Konference hos ham i hans Bureau. Her gjorde Mr. de Champagny den Meddelelse, at han havde Keiserens Ordre til at stille det Forslag, at Kongen af Danmark skulde sende fuldstændig Besætning af Officerer, Underofficerer og Matroser til 3 Linieskibe; den franske Regjering skulde afholde Udgifterne til deres Underhold og Gager, og Keiseren havde bestemt, at de tre Linieskibe skulde anvendes i Østersøen og til Forsvar af de danske Kyster*). Geheimeraad Dreyer svarede uden Betænkning, at han frygtede for, at dette Forslag vilde give Anledning til store Vanskeligheder, navnlig fordi han troede, at de danske Søfolk daarligt vilde kunne finde sig i at komme under fremmed Kommando.

Mr. de Champagny bemærkede hertil, at der ikke var noget at befrygte i den Retning, da det var Keiserens Hensigt at betroe Kommandoen af de 3 Linieskibe udelukkende til danske Søofficerer; kun Overkommandoen vilde blive fransk, og de vilde komme til at tjene under fransk Flag.

Disse Indrømmelser tilfredsstillede imidlertid ikke den danske Gesandts Betæneligheder; han bad dog Ministeren ikke betragte hans Udtalelser som noget Afslag, da han i en fortrolig Depeche skulde underrette sin Regjering om Keiserens Ønske, og vilde blot tilføje, at hvis de danske Søfolk kunde komme til at tjene under danske

mere Omstændigheder ved disse Forhandlinger. (Udenrigsministeriets Arkiv).

*) «être employé pour la defense de nos côtes et pour la sureté de la Baltique.»

Officerer og under dansk Flag, vilde Keiseren være sikker paa, at vore tapre og uforfærdede Matroser nok skulde gjøre sig værdige til den Tillid, der blev vist dem. Dette Modforslag mishagede imidlertid den franske Udenrigsminister i den Grad, at han afbrød Forhandlingerne med følgende skarpe Svar: »Saa kan De selv betale Deres Matroser, naar De ikke vil have, at Keiseren skal gjøre det.«

Det er ikke saa forunderligt, at Geheimeraad Dreyer efter denne lidt bratte Slutning paa Forhandlingerne i Ministerens Kabinet i sin Indberetning til Udenrigsministeriet fraraadede den danske Regjering at gaa ind paa Keiserens Forslag; man kan ikke frakjende de Betænkeligheder, han fik under Forhandlingerne med Mr. de Champigny, stor Betydning, og maa indrømme, at han har haft et ganske godt Syn paa Sagen, naar han slutter sin Depeche med følgende Udtalelse:

»At sende danske Matroser og Officerer som Besætning for 3 franske Linieskibe under fransk Overkommando og under fransk Flag, vil efter min ærbødige For mening være ensbetydende med at give Afkald paa nogen sinde mere at faa disse 3 Besætninger at se i Danmark og med at overlade til Keiserens Luner at anvende dem, hvor han finder for godt.«

Skjøndt altsaa de Forhandlinger, der førtes i Paris, ikke bragte noget Resultat, havde den franske Gesandt i Kjøbenhavn, der ifølge sine Instruktioner henvendte sig saavel i Udenrigsministeriet som i Admiralitets-Kollegiet, mere Held med sig. Forslaget blev taget under omhyggelig Behandling, og Resultatet blev, at man bestemte sig til at imødekomme Keiserens Ønske saa vidt som det var muligt.

Den danske Regjering gav saaledes sit Samtykke, men med en vis Grad af Betænkelighed i Forudfølelsen af, at de reelle Fordele, som kunde ventes, neppe vilde staa i Forhold til de Vanskeligheder, som dette Foretagende sandsynligvis maatte give Anledning til, og det har derfor nærmest været Hensynet til den mægtige Allieredes Ønske og Villie, der førte til, at Danmark gik ind paa Keiserens Forlangende.

Denne Anskuelses Rigtighed bekræftes ogsaa ved at gjenneulæse den Fremstilling af Sagen; som den danske Udenrigsminister giver i nedenstaaende Skrivelse til Geheimeraad Dreyer i Paris*).

Kjøbenhavn den 15. Marts 1808.

»Jeg har ikke undladt ufortøvet at forelægge H. K.
 »H. Kronprindsen Deres Excell.s Beretning angaaende
 »den franske Regjering's Andragende, at de Officerer og
 »det Mandskab, der udfordres til 3 Orlogsskibes Udrust-
 »ning, maatte sendes herfra til Vliessingen. Den her-
 »værende franske Gesandt har ei alene gjort mig den
 »samme Meddelelse, men ogsaa ifølge et til ham senere
 »indløbet Brev fra den franske Søminister direkte hen-
 »vendt sig desangaaende til det Kgl. Admiralitets-Kolle-
 »gium. Ingenlunde underkjende vi her det Smigrende,
 »som dette Andragende indeholder for den danske Ma-
 »rine, eller den Forbindelse, hvori det staar med Dan-
 »marks politiske Interesse, især da ogsaa Søministeren,
 »endskjøndt i største Fortrolighed, meddeler Hr. Didelot
 »den aldeles bestemte Efterretning, at den Flaade, der

*) Udenrigsministeriets Arkiv. Geheime-Registratur for 1808 Pag. 230.

»udrustes i Vliessingen, er bestemt til Nord- og Østersøen.
 »Men betydelige Vanskeligheder, som ikke ganske kunne
 »borttryddes, modsætte sig i dette Øieblik den os gjorte
 »Begjærings Opfyldelse.

»Da vi i Anledning af den forestaaende Landgang
 »paa Skaane ei alene have udrustet de Krigsskibe, som vi
 »endnu have tilbage, og bemandet alle hidtil byggede
 »Kanonbaade og mindre Krigsfartøier, men ogsaa i Hast
 »armeret adskillige Koffardiskibe, saa har vore tjenstdygtige
 »Søofficerers Antal ei engang været tilstrækkeligt,
 »men vi have set os nødsagede til at afhjælpe denne
 »Mangel ved provisorisk at beskikke overordentlige Sø-
 »officerer. Ligeledes ere alle Søfolk, som her have kun-
 »net tilveiebringes, satte i Rekvisition til Regjeringens
 »Tjeneste, og ere følgelig i nærværende Øieblik uundværlige
 »lige for os.

»Under disse Omstændigheder staar det ikke i vor
 »Magt, i sin fulde Omfang at opfylde det os af den
 »franske Regjering tilkjendegivne Ønske, og vi have for
 »Tiden maattet indskrænke os til at udse to af vore dyg-
 »tigste Søofficerer til at afgaa til Vliessingen for der at til-
 »byde deres Tjeneste, samt at anvise denne Havn til en
 »Samlingsplads for de af vore Søfolk, der endnu findes i
 »Frankrig, Holland og Italien, eller der vende tilbage
 »fra disse Stater. De fornødne Befalinger i denne Hen-
 »seende ere alt udstedte, og en af de omtalte Officerer,
 »Kapitain Rosenvinge, er alt afreist til Vliessingen for
 »sammesteds at aftale det videre fornødne, og for at over-
 »tage det udforderlige Opsyn og Omsorg i Henseende til
 »de danske Søfolk, som samles der i Havnen. Saasnart
 »Troppernes Overfart til Skaane er iværksat, kunne vi
 »lade flere Officerer følge efter.

»Da Hr. Didelot er bleven fuldstændig underrettet om alt det foregaaende og vil have indberettet saadant til sin Regjering, saa har jeg ikkun villet meddele Deres Excell. disse Oplysninger, for at De i paakommende Tilfælde kan gjøre Brug deraf.

Bernstorff.

Til

Hs. Excell. Geheimeraad Dreyer i Paris.«

Med sit geniale Blik havde Keiser Napoleon set, at Schelden var det Sted, hvorfra en fransk Flaade med størst Virkning vilde kunde føre et Stød imod England. En Søstyrke her med Vliessingen som en aaben Udfalds-port til den engelske Kanal vilde nødvendigvis medføre, at en Del af den engelske Flaade vilde blive bunden for at hindre den franske Styrke i at løbe ud og operere i Kanalen. En nogenlunde stærk Flaade-Afdeling vilde under en energisk Kommando være en farlig Nabo for den engelske Kyst, og det var denne Tanke, der gav Stødet til hele den store maritime Bevægelse paa Schelden ved Antwerpen og ved Vliessingen. Naar Antwerpen omdannedes til en Vaabenplads med Værfter og Dokker, vilde Schelden fra denne By og helt ned til Fæstningen Vliessingen blive en umaadelig Krigshavn, stor nok til at rumme den mægtigste Flaade, og Beliggenheden var tilmed saadan, at selv om fjendtlig Blokade spærrede Adgangen dertil ad Søveien, vilde dog dens Existens og store Betydning være sikret derved, at Tilførsel af Skibsbygningsmaterialier og alle Slags Krigsfornødenheder kunde foregaa uhindret ad Rhin-, Maas- og Scheldefloden.

Udførelsen af denne omfattende Plan, der faa Aar

senere skulde hæve Antwerpen til en Krigshavn af første Rang, var allerede paa dette Tidspunkt, — Foraaret 1808 —, paabegyndt med den Kraft og Energi, som var Napoleons Regjering egen. Vel maatte Vliessingen endnu foreløbig blive Orlogsmændenes Vinterkvarter, da den stærke Isgang paa Schelden forbød en Overvintring paa Floden. Men oppe ved Antwerpen vare allerede de ny anlagte Værfter i fuld Gang, Magasiner opførte, Bedinger reiste og Skibe under Bygning, og med saadan feberagtig Hurtighed blev der arbeidet, at 8 Linieskibe efter en urimelig kort Tids Forløb bleve satte i Vandet og paabegyndte deres Ekvipering.

Det var gennem nedenstaaende keiserlige Dekret af 28. Februar 1808, der befalede de nybyggede Linieskibes hurtige Udrustning, at Scheldeflaaden sattes paa Krigsfod*).

Tuilerierne den 28. Februar 1808.

- »Napoleon, de Franskes Keiser, Konge af Italien,
- »Protektor for Rhinforbundet:
- »Ifølge Forestilling fra Vor Marineminister, udstede Vi
- »efterfølgende Dekret:

Art. 1.

- »Vor Eskadre af Linieskibe paa Schelden skal ar-
- »meres, fuldstændig ekviperes, forsynes med Proviant for
- »6 Maaneder, have sit Reservegods ombord, og være ud-
- »lagt til Ankers paa Schelden forinden førstkommende
- »1ste Mai.

*) Campagne 1808. Escadre de l'Escaut. Le contre-amiral Missiessy. Lettres et décisions du ministre. Extrait des minutes de la secrétairerie d'Etat. Archives du ministère de la marine, Paris.

Art. 2.

»Mandskabet til Vore 8 Linieskibe paa Schelden
 »skulle tages af Marinens 8 Matros-Batailloner i Overens-
 »stemmelse med den Organisationsplan, som Vi have stad-
 fæstet.

Art. 3.

»Disse Batailloner skulle sammensættes paa følgende
 »Maade:
 »800 Matroser, som allerede ere ombord i Orlogsskibene
 »ved Vliessingen.
 »1200 Matroser, udtagne af de 2400 bedste Matroser fra
 »Boulogne.
 »1200 Udskrevne Folk.
 »800 Mand Fodfolk og
 »1000 Matroser udtagne af Aldersklasserne og af Kontin-
 »gentet fra de hanseatiske Byer.

Art. 4.

»Vor Krigsminister og Vor Minister for Marinen og
 »Kolonierne ere bemyndigede til, hver paa sit Omraade,
 »at foranstalte dette Dekret bragt til Udførelse.«

Napoleon.

Baron Maret,
 Stats-Sekretair.

Det er en bekjendt Sag, at Bygningen af disse Linieskibe og 8 andre, som allerede stod paa de ledig-blevne Stabler, blev foretaget paa en Maade, der næppe vilde kunde taale selv den skaansomste Kritik, men Op-gaven, at skaffe en Flaade-Afdeling tilveie paa utrolig kort Tid, var løst, Keiserens bestemte Befaling var ad-lydt. Hvorledes Skibene vare byggede, og hvorlænge

de vilde være brugbare, var i dette Øieblik, midt under Krigen, selvfølgelig et Spørgsmaal af underordnet Betydning.

Til nærmere Belysning heraf vil det ikke være uden Interesse, at høre en Udtalelse fra en dansk Søofficer*), der netop i Aaret 1808 havde Leilighed til at gjøre sig bekendt med det franske Skibsbyggeri paa Regjeringens Værfter i Antwerpen.

»Skibenes Bygning*, — skriver han — »drives til en »Grad af Uforsvarlighed, der bringer til at skjælv for de »ulykkelige Sømænd, der med disse Skibe betroes hint »farlige Element, og som endog er de Franske ukjendt. »Efter Ingeniørernes Forsikring ere de ikkun byggede »til 8 Aars Varighed, da det for Øieblikket kun gjælder »om at tilveiebringe et stort Antal Skibe. Det grønne »Træ, hvoraf Skibene ere sammensatte, som foraarsager, »at endog Karduserne i Krudtmagasinerne raadne, forenet »med Uforsvarligheden, vil udentvivl være Borgen for, at »de ei opnaa en høiere Alder. Jeg har ei vovet herved »at detaillere mine Iagttagelser, af Frygt for, at samme »kunde falde i uvedkommende Hænder; men, naar det »Høie Kollegie befaler, skal jeg fremsende flere Beviser »for Sandheden af Ovenstaaende.« . . .

Skjøndt saaledes det ene Linieskib hurtigere end det andet reiste sig paa Antwerpens Bedinger og løb af Stablen for skyndsomst at blive rustet og ekviperet, stod det dog ikke i Keiserens Magt at skaffe søvante Besætninger tilveie, der kunde gaa ombord i de nybyggede Orlogsmænd, og navnlig skortede det i høi Grad paa

*) Rapport fra Premierlieutenant A. Schifter til Admiralitets- og Kommissariatskollegiet. Indkomne Sager for 1808, N 1819.

virkelige Matroser, der kunde danne Mandskabets egentlige Kjærne ved Skibenes Organisation.

Under disse Omstændigheder var den nylig trufne Overenskomst med Danmark ikke uvelkommen, og da Sagen blev ordnet saaledes, at de to nye Linieskibe »le Pultusk« og »le Dantzick«, der laa under Ekvipering i Vliessingen, skulde kommanderes af danske Søofficerer og have dansk Besætning ombord, blev denne Bestemmelse modtaget med en vis Tilfredshed paa begge Sider, i Danmark, fordi man her endnu haabede paa en effektiv Understøttelse fra fransk Side, i Frankrig, fordi man ved denne Foranstaltning gjorde Regning paa at skaffe 2 af den nydannede Flaades Linieskibe en Besætning af Søfolk i Ordets egentlige Betydning.

Den danske og norske Koffardimatros havde dengang ligesom nu et Navn med god Klang hele Verden over, og enhver Marine kunde i fuldeste Maal være tjent med at have dem til Tjeneste under sine Vimpler, da det var Folk, der fra Barnsben havde færdedes paa Søen, og som kjendte deres Profession ud og ind. Efterat den dansk-franske Overenskomst i Principet var bleven ordnet med Hensyn til Kommandoforholdene, Lønnings-Udbetalingerne og Afholdelsen af de øvrige Udgifter, begyndte den danske Regjering tidlig paa Foraaret 1808 at træffe de nødvendige Skridt til Planens Udførelse. Vest- og Syd-europas Havne laa netop fyldte med danske og norske Koffardiskibe, som den engelske Blokade hindrede i at komme tilsøes, Besætningerne drev omkring i Havnestæderne uden Udsigt til Beskæftigelse for det første, og det var hele dette ledige, søvante Mandskab, der efter Regjeringens Ordre ved Foranstaltninger fra de konsulare Myndigheder paa Stedet dirigeredes til Vliessingen, sam-

tidig med at de fornødne Officerer, Underofficerer og faste Folk gjorde sig klar til at afreise fra Danmark. De to Officerer, som Admiralitetet havde udset til Skibschefer for »le Pultusk« og »le Dantzick«, var Kapitainerne S. U. Rosenvinge og H. Baron Holsten*).

Af disse var Kapitain Rosenvinge, som ovenfor meddelt, tidlig paa Foraaret afreist til Vliessingen for at tage imod det danske Mandskab efterhaanden som det ankom og paabegynde Skibenes Ekviperung. Efter sin Ankomst hertil satte han sig strax i Forbindelse med Marineministeren i Paris, Vice-Admiral Decrès**), hvem han gjennem nedenstaaende Brev meddelte sin Ankomst til Vliessingen***).

Monseigneur!

»Jeg har den Ære at meddele Deres Excellence, at jeg i Overensstemmelse med den Ordre, som min høie Herre, Kongen af Danmark har givet mig, har meldt mig hos Kontre-Admiral Missiessy, Chefen for Eskadren paa Schelden; han har vist saavel mig som mine Officerer al mulig Velvillie og Venlighed, og har med stor Omhu sørget for de danske Søfolk, som for Øieblikket ere her under min Kommando.

*) Sigvart Urne Rosenvinge født 1758, udnævnt til Sekondlieutenant 1779, død 1820 som Kommandør.
Hans Baron Holsten født 1758, udnævnt til Sekondlieutenant 1780, død som Admiral 1849.

**) Hertug Denis Decrès er født den 18. Juni 1762 i Departementet haute Marne. Efter i Aaret 1782 at være bleven udnævnt til Officer (enseigne de vaisseau), gennemgik han efterhaanden Marinens forskjellige Grader, overtog Marineministeriet 1801, udnævntes til Vice-Admiral 1804; han døde i Aaret 1820.

***) Campagne 1808. Escadre de l'Escaut. Le contre-amiral Missiessy. Lettres et décisions du ministre pag. 111. Archives du ministère de la marine, Paris.

»Da Admiralen har udset mig til Chef for Hans Keiserlige Majestæts Linieskib »le Pultusk«, ved jeg ikke »nogen bedre Maade at vise min Erkjendtlighed paa end »ved punktlig at adlyde hans Ordre. De danske Søfolk, som for Øieblikket ere her, ere ombord i »Pultusk«, »men da dette Mandskab ikke er tilstrækkelig til Linieskibets Besætning, har Admiralen ladet de franske Officerer og Matroser, som vare der ombord forinden, foreløbig blive, indtil der ankommer flere danske Officerer og Søfolk. Naar »Pultusk« har faaet sine Officerer og sit Mandskab, vil de øvrige Danske blive indskibede ombord i »Dantzick«.

»Jeg har den Ære at være Deres Excellences meget ydmyge og meget ærbødige Tjener«.

Rosenvinge.

Vliessingen den 9. April 1808.

Til

Hs. Excellence Monseigneur Decrès, Marine- og Kolonial-Minister, Storkors af Æreslegionen.

Paa dette Brev, der viste den bedste Villie og Redebonhed fra Chefen for det danske Kontingent af Søfolk, indløb der følgende imødekommende Svar fra den franske Marineminister*):

Brev, dikteret af
Ministeren,

Paris den 18. April 1808.

Til

Hr. Kapitain Rosenvinge, Chef for Hs. Maj.s Linieskib »Pultusk«, Vliessingen.

»Hr. Kapitain! Jeg har modtaget deres Brev af gde

*) Campagne 1808. Escadre de l'Escaut. Le contre-amiral Missiessy. Lettres et décisions du ministre pag. 112. Archives du ministère de la marine, Paris.

»denne Maaned. Kontre-Admiral Missiessy havde allerede underrettet mig om Deres Ankomst, som det har været mig en Glæde at erfare.

»Jeg har set, at i Overensstemmelse med min oplyste Herre Keiserens Ordre, hvis Udførelse jeg har overdraget til Kontre-Admiralen, er Kommandoen af »Pultusk« bleven Dem betroet, og at de danske Søfolk ere beordrede til at gaa ombord i dette Skib, efterhaanden som de ankomme.

»Jeg er, Hr. Kapitain, meget glad herover, da det vil give 2 saa venskabelig forbundne Nationers Mariner Leilighed til at kappes i Dygtighed, Pligtopfyldelse og Hæder.

»Forenede under samme Flag vil Franske og Danske ikke vise andre Følelser ligeoverfor hinanden end gensidig Agtelse og Tragten efter at slaa den fælles Fjende.

»Modtag, Hr. Kapitain, Forsikringen om min udmærkede Agtelse.«

Decrès.

Denne Korrespondance, der indleder Forholdet imellem de franske Marineautoriteter og den høstkommanderende danske Søofficer, kunde ikke være mere lovende. Den gode Villie fra dansk Side og den imødekommende Modtagelse fra fransk Side syntes at spaa om et godt Samarbejde under den forestaaende Kampagne.

Henimod Slutningen af April Maaned modtog den anden af de to danske Linieskibschefer, Kapitain, Baron Holsten gennem nedenstaaende Skrivelse fra Admiraltetet*) Befaling til at afreise.

*) Admiralitets- og Kommissariats Kollegiets Kopibog for 1808, Nr. 1, pag. 576.

»En fransk Eskadre, som udrustes i Antwerpen, skal
 »forstærkes med 2 i Vliessingen liggende Orlogsskibe,
 »og disse skulle ekviperes, bemandedes og kommanderes
 »af danske Søfolk. Til den Ende ere de danske Søfolk,
 »som komme tilbage fra fremmede Havne, henviste til
 »Vliessingen, og Foranstaltning truffen til, at de paa
 »Øerne i Vesterhavet udskrevne Matroser sendes derhen.
 »Kapitain Rosenvinge er allerede der og besørger de to
 »Skibes Ekvipering. De fornødne danske subalterne
 »Officerer have faaet Ordre at reise derhen og melde
 »sig til ham. Alle Omkostningerne ved denne Udrust-
 »ning gaar paa den franske Regjerings Regning.

»Som Hr. Kapitainen er udnævnt til at kommandere
 »et af bemeldte to Orlogsskibe, saa haver De at reise
 »derhen og henvende Dem til Kapitain Rosenvinge eller
 »den kommanderende Admiral for at blive anvist det
 »Skib, De skal antage Dem som Chef.«

Admiralits- og Kommissariats-Kollegium d. 23. April 1808.

Knuth.

Steen-Bille.

Grove.

N. Perbol.

Samme Dag udgik der Reiseordre til begge de to
 Linieskibes øvrige Officersbesætning, der var sammensat
 paa følgende Maade:

»1e Pultusk«.

Kapitain S. U. Rosenvinge, Chef.

Kapitainlieutenant Stephansen.

Premierlieutenant A. Schifter.

» J. C. de Falsen.

» Thunbo.

Sekondlieutenant Sønderup.

Sekondlieutenant Falbe.

Kadet-Maanedslieutenant P. C. Petersen.

» H. G. Sneedorff.

» C. C. Zahrtmann.

Kadet P. W. Brown.

» O. W. Erichsen.

» H. A. Holm.

Overlæge Hammer.

Forvalter Boshau.

»le Dantzick«.

Kapitain, Baron H. Holsten, Chef.

Kapitainlieutenant Th. Fasting.

Premierlieutenant F. Holsten.

» F. W. Evers.

Sekondlieutenant J. A. Recke.

» A. Willoch.

» Mechlenborg.

Kadet-Maanedslieutenant C. A. Bendz.

» J. L. Barfred.

» C. F. Grove.

Kadet H. Fischer.

» F. W. Andersen.

» J. C. Duntzfelt.

Overlæge Michaelsen.

Forvalter Winding.

Gjennem det kongelige Felt-Kommissariat i Kjøbenhavn blev der for alle de ovenfor nævnte Officerer udfærdiget Reisepas lydende paa fri Befordring foreløbig til Hamburg. Underofficererne og de faste Menige skulde afgaa i 4 særskilte Hold, kommanderede af Kapitainlieutenanterne Fasting og Stephansen, Premierlieutenant

Schifter og Sekondlieutenant Recke, og af denne Aarsag blev der for disse Officerers Vedkommende fra Admiralitetets Side yderligere sørget for, at deres Reisepas kom til at lyde paa »saamange Kjøbstads Vogne og »Heste, som enhver af dem rekvirerer hos vedkommende »Magistrats-Personer, da de medbringe en Del Søfolk, »hvis Tal ei forud kan bestemmes, og deres Reise ikke »taaler Ophold.«*)

Reisen fra Kjøbenhavn til Vliessingen er med Nutidens udviklede Befordringsvæsen kun en Tour af kort Varighed og tilmed en søgt Reiseroute som den hurtigste Linie til London. Over Hamburg, Osnabrück og Wesel naar man Vliessingen i Løbet af mindre end 30 Timer, hvorfra saa de store hollandske Paketter bringe den Reisende videre til Themsens Munding.

Ved Aarhundredets Begyndelse var Forholdet anderledes. Reisen var langvarig og møisommelig, og da Farvandet mellem de danske Øer spærredes af engelske Krydsere, var tilmed Veien fra Kjøbenhavn og over til Fastlandet vanskelig at passere og ikke uden Fare. Det er derfor ganske naturligt, at de 4 Afdelinger, hvis Maal var Vliessingen, og som omtrent samtidig forlod Kjøbenhavn, kun evnede at arbeide sig frem i ganske smaa Dagsmarcher, og et tydeligt Billede af de Gjenvordigheder, der navnlig paa den første Del af Veien var de Reisendes tro Ledsager, faar man ved omstændeligt at følge Kapitainlieutenant Fasting og hans Afdeling, — ialt 16 Officerer, Underofficerer og Menige, paa de første 5 Dage af deres Reise. Efter dette Tidsrums Forløb var han trods al Ihærdighed og anvendt

*) Admiralitetsskrivelse af 25. April 1808 til Felt-Kommissariatet.

Umage kun naaet frem til — Faaborg, og i nedenstaaende Indberetning til Admiralitetet*) skildrer han Tourens mange Hindringer og Besværligheder:

Underdanig Rapport!

28de April. »Afreiste fra Kjøbenhavn med det paa indesluttede Liste anførte Mandskab.

29de. »Kl. 8 Fm. ankom til Korsør, hvor jeg ved »Hr. Pr. Lieut. Grev Trampes Foranstaltning fik 3 Is- »baade, hvormed jeg Kl. 12 $\frac{1}{2}$ afgik fra Korsør, for at »gaa langs Agersø og Omø over til Langeland. Ved »Nyborg laa et Orlogsskib og en Brig og ved Sprogø »en dansk Jagt, som af Fjenden er armeret. Da vi Kl. 4 »Em. var omtrent $\frac{1}{2}$ Mil Vest for Omø, fik i Sigte en Jagt, »der kom stikkende over fra Langeland og en Brig kom- »mende Syd fra, hvilken jeg tydelig kunde kjende at »være en Orlogsbrig. Jeg gik derfor i Land paa Omø »for at se, hvad Vei Briggen vilde tage; imod Mørk- »ningen gik den da til Ankers omtrent $\frac{1}{2}$ Mil i SV. fra »Omø. Jagten befandt vi at være en af de store Lange- »lands Baade, som gik til Skjelskør. Vinden blev om »Aftenen vestlig, og jeg vovede ikke at krydse over »om Natten, da der ingen Rimelighed var i at kunne »naa Langeland inden Dagen. Om Natten imellem Kl. »1 og 2 saa adskillige Gange Fyr ovre ved Langeland, »og i Dagningen saa en Brig, der i Nat var passeret »her forbi, og som søgte op til Orlogsskibet ved Nyborg.

30te. »Om Formiddagen passerede her forbi Syd »fra et Orlogsskib og en Fregat eller maaske kun 2 »Fregatter og en Jagt, der tilligemed den i Nat passerede

*) Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1808, Nr. 734.

»Brig gik til Ankers ved Nyborg; da Vinden i Morges
 »var N. Vestlig, gik jeg ud med Baadene i Haab om at
 »strække over til Langeland saa langt til Luvart af den
 »i SV. herfra liggende Brig, at han ikke skulde kunne
 »naa mig, men da jeg var omtrent $\frac{1}{4}$ Mil fra Landet,
 »blev Vinden igjen vestlig, jeg fik de 2 Skibe, som kom
 »Syd fra, i Sigte og søgte Landet igjen. I Nat frisk
 »V. S. V. Kuling, og jeg kunde af samme Aarsager som
 »sidste Nat ikke gaa ud.

»I Eftermiddag Kl. 3 ankom fra Korsør Lieutenant
 »Recke med den 2den Afdeling af de til Vliessingen
 »bestemte Søfolk i et stort Fartøi og en Isbaad; men
 »da Fartøiet ikke er bekveint at gaa over til Langeland
 »med, især om Stille skulde paakomme, saa lod vi det
 »gaa tilbage igjen til Korsør, og haaber at kunne faa
 »Mandskabet over i de Isbaade vi have, med Tillæg af
 »en fra Nyborg, som ligger her paa Retour, og en Baad,
 »som hører til Garnisonen her paa Landet.

1ste Mai. »Vind og Stilling den samme, i Morges
 »passerede tæt forbi Langeland Syd fra en Kuf og en
 »Jagt Nord efter.

»I Eftermiddag kom et Fartøi fra Briggen, som
 »ligger her, nærmede sig Landet og gik langs Sydsiden
 »paa $\frac{1}{4}$ Mils Afstand. Da 4 Isbaade gjorde Jagt paa
 »den, stak den ud fra Landet og søgte Briggen. Ved
 »Solens Nedgang gik Vinden til NV. med laber Kuling,
 »gik ud med 5 Isbaade og Øens militaire Besætnings
 »Jolle. Krydsede Sundet op imellem Agersø og Omø,
 »for naar vi kunde gaa den Sidste for over at staa over
 »til Langeland.

2den. »Kl. $1\frac{1}{4}$ om Morgenens, da Vinden var gaet
 »Vestlig, og vi ikke med alle Fartøier kunde gaa Øen

»for om, og det begyndte at dages, vendte tilbage og
 »landede for ikke at blive observeret af oftbemeldte
 »Brig. Lieutenant Recke, hvis Isbaad var lettest og
 »seilede bedst, slog sig om Natten til Luvart af os, saa
 »langt, at han kom ud af Sigte, og da han i Dagningen
 ikke har været at se, haaber jeg, han er sluppen lykkel-
 »lig over.

»I Aften Kl. 10 fordelte jeg min Afdeling af Mand-
 »skab i 4 Isbaade,, som vare de bedste til at ro og seile,
 »og stak over ad Langeland; jeg havde forrige Nat over-
 »bevist mig om, at Baadene ved at tage begge Afdelinger
 »bleve baade formeget ladte og belemrede, jeg efterlod
 »derfor Lieutenant Reckes Afdeling, for at være des
 »sikrere paa at komme over med min.

»Kl. 12 om Natten naaede jeg med frisk Kuling af
 »SO. Langeland; lossede Baadene og afsendte dem øie-
 »blikkelig igjen til Omø, og jeg kan ikke tvivle om, at
 »de jo lykkelig kom over inden Dag, og kan altsaa ved
 »første Leilighed bringe en anden Transport over. Ved
 »min Ankomst til Langeland fandt jeg Lieutenant Recke
 »der, som tilligemed 3 af sin Afdeling lykkelig var kom-
 »men over.

»Fra Langelands Nordpynt satte jeg i Morges over
 »til Hesselager, hvorfra jeg over Land er ankommen hertil
 »i Aften. I Morgen tidlig gaar jeg til Assens og derfra
 »over Lille Bælt. Passagen over Bøjden skal ikke være
 »sikker.»

Faaborg d. 3. Mai 1808, Aften Kl. 11.

Underdanig
 Fasting.

Til

Det kongelige Admiralitets- og Kommissariats Kollegium.

Kapitainlieutenant Fastings Kommando, der havde haft saa mange Besværligheder at kæmpe med under de første Dage af Reisen, ankom den 7de Mai om Aftenen til Altona, og inden Midten af Maaneden vare de forskjellige Afdelinger ankomne til denne By og havde atter forladt den igjen paa deres Vei til Vliessingen.

Den enslydende Ordre, der, som tidligere omtalt, af Admiralitets- og Kommissariats Kollegiet under 23de April 1808 blev udstedt til Officererne forinden deres Afreise fra Kjøbenhavn, indeholdt for hver især den Anvisning, »at han i Hamburg adresserer sig til »le »commandant en place« for at erholde fri Befordring »og Kreditiv paa Reiseomkostninger til Vliessingen, da »denne Reise sker paa den franske Regjerings Bekostning.«*) — Det viste sig imidlertid, at de franske militaire Autoriteter i Hamburg havde en noget afvigende Mening om dette økonomiske Spørgsmaal. Det fremgaar nemlig af forskjellige Rapporter,**) at da de danske Officerer henvendte sig til den franske »commandant en place«, Oberst Hamelinaye, om Pas og Kreditiv, modtog de den ubehagelige Meddelelse, at de vilde blive forsynede med et keiserligt »feuille de route«, der foruden fri Befordring gav Adgang til Logis og Fortæring undervejs, naar man paa hver Station derom henvendte sig til den kommanderende Officer, men om Udbetaling af Penge eller om Kreditiv kunde der ikke være Tale, da man ingen Ordre havde herom. Denne Befordringsmaade stemmede slet ikke med Admiralitetets Ordre hjemmefra

*) Admiralitets- og Kommissariats Kollegiets Kopibog for 1808, p. 578.

**) Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1808, Nr. 781, 782, 785 (Rapporter fra Kapitainlieutenant Fasting, Premierlieutenant Holsten og Sekondlieutenant Recke).

og kunde vel passe sig for en Flok menige Soldater, der skal transporteres fra en Garnison til en anden, men ikke for Officerer, der med selvstændig Kommando over en mindre Afdeling, sendes til Udlandet. Det er derfor ikke saa underligt, at en saadan Behandling strax virkede lidt kjølende paa den Lyst og Iver, hvormed man var gaaet Reisen imøde i Forventning om snart at komme til at kjæmpe Side om Side med den franske Marine mod det forhadte Storbritannien. Det var imidlertid ikke nogen let Sag som Fremmede paa Stedet og ligeoverfor den franske Pladskommandants bestemte Holdning at faa denne Bestemmelse forandret, man fandt sig derfor i Forholdene og drog videre frem; men Sindet var næppe saa løftet, Forventningerne uden Tvivl noget nedstemte den Dag de danske Afdelinger forlode Altona.

At de militaire Autoriteter i Hamburg dog ikke vare ganske utilgængelige ligeoverfor en kraftig Protest mod de Befordrings-Dispositioner, som der fra fransk Side var bleven truffet, viser et lille Sammenstød, som en dansk Officer, Premierlieutenant Holsten, der passerede Hamburg paa Veien til Vliessingen, i den Anledning havde med Hamelinaye og den franske »commissaire de guerre«. Holsten, der paa Reisen fra Kjøbenhavn havde forvredet den ene Arm ved at vælte med en Vogn, og af denne Grund maatte opholde sig nogle Dage i Altona, henvendte sig ligesom sine Kammerater ved sin Afreise til Hamburgs »commandant en place«. Da det ikke lykkedes Lieutenanten at faa denne til at gaa ind paa sine Anskuelser, og han ikke vilde benytte det franske »feuille de route«, skaffede han sig ad anden Vei de fornødne Penge, hvorimod han ved sin bestemte Optræden fik udvirket en anden Redaktion af sit Pas,

skjøndt imidlertid denne Del af Protesten ikke var ganske korrekt og næppe kan antages at være bleven billigt af Admiralitetet i Kjøbenhavn.*) Midt i Mai Maaned ankom endelig Linieskibet »Dantzick«s tilkommende Chef, Kapitain, Baron Holsten til Hamburg, og ledsaget af Premierlieutenant Holsten fortsatte han den 17de om

*) Om denne lille Episode indeholder Lieutenant Holsten's Rapport (Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1808, Nr. 782) følgende Detailler:

»Commandant en place« Oberst Hamelinaye, til hvem jeg »ifølge Ordren henvendte mig, befalede, mig skulde gives et Pas, »hvorefter jeg skulde have ikke alene Befordring, men endogsaa »Logis og Fortæring frit; men i Henseende til Kreditiver forsikrede han mig aldeles ingen Ordre at have.

»Jeg gjorde ham opmærksom paa, at den Maade at reise »aldeles uden Penge slet ikke var at anprise, da paa slig en Tour »adskillige Tilfælde kunde indtræffe, hvor Penge vare aldeles nødvendige, og at den Maade var saameget mere ubehagelig for »danske Søofficerer, der vare aldeles uvante saaledes at reise paa »andres Bekostning. Imidlertid, da jeg mærkede, han ingen For»andring kunde gjøre deri, skiltes jeg fra ham med den For»sikring, at jeg igjennem den Regjering, der havde givet mig »Ordre at reise, ogsaa skulde søge Midler at kunne udføre den.

»Hos »le commissaire de guerre« fik jeg Passet, og i den An»ledning anser jeg det ikke for overflødigt her at rapportere, at »jeg ved at lase det igjennem befandt der stod: »For Solieutenant »Holsten, begivende sig til Vliessingen i Hans Majestæt Keiserens »og Kongens Tjeneste.« — Jeg antog det for en Skrivefeil og »gjorde ham opmærksom derpaa. — Han blev forundret og spurgte, »om det ikke forholdt sig saaledes. — Jeg svarede: hvor han kunde »tro, jeg i Krigstider kunde tjene andre Fyrster end den, hvis »Uniform jeg havde den Ære at bære, og da han havde den »Uartighed at svare: Ah! det er kun for Øieblikket, forsikrede jeg »ham paa, det var ikke for Øieblikket, at jeg vel reiste til en »fremmed Havn, men kuns for at tjene den Fyrste, jeg havde svoret »til, og under det Flag, jeg havde lært at tjene under, samt at jeg »paa ingen Maade tog imod det Pas, men maatte bede om et »andet, hvilket jeg derpaa fik, hvor Ordene: »Hans Majestæt »Keiseren og Kongen« vare forandrede til: »For at ansættes paa »de Skibe, der armeres.«

Eftermiddagen Reisen videre vester paa. Først efter 10 Dages Forløb indtraf de to Officerer til Byen Dortrecht i Holland, hvor Kapitainlieutenant Stephansen endnu opholdt sig med sit Kommando, medens to andre Delinger under Lieutenanterne Schifter og Recke nogle Dage tidligere havde forladt dette Sted og sat sig i March imod Reisens Endestation, Vliessingen. *)

Her var efterhaanden de Officerer og det Mandskab indtrufne, der skulde udgjøre Besætningen paa de to Linieskibe »Pultusk« og »Dantzick«. Forsendelsen af Folkene over Land til Schelden havde imidlertid haft sine Vanskeligheder. Det hændte sig, at man i de Havne, hvor der var franske Marinestationer, nægtede de danske Konsuler Pas for de Folk, som skulde reise, og foretrak at beholde dem til Tjeneste paa de franske Krigsskibe paa Stedet.**) Ved sin Ankomst til Byen den 1ste Juni fandt Kapitain Holsten dog Ekviperingen i fuld Gang under

*) Som en Mærkelighed kan her anføres, at det paa Prindsen af Ponte Corvo's Anordning udstedte »feuille de route« kun var gjældende til Byen Wesel, saaledes at den sidste Del af Reisen maatte tilbagelægges paa egen Bekostning. (Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1808, Nr. 930.)

**) Der foreligger saaledes en Skrivelse af 7de Mai 1808 fra den danske Konsul Ayres i Lissabon til Økonomi- og Commerce-Kollegiet, hvori han melder, at han i Henhold til sin Ordre havde samlet ialt 88 danske Styrsmænd og Matroser og havde begjæret Pas hos de franske Autoriteter i Lissabon, men at Marchal Junot, Hertug af Abrantes, som dengang var Høistkommanderende i Portugal, havde givet det Svar, at han vel var underrettet om, at ifølge en Konvention imellem den danske og franske Regjering vare de danske Matroser stillede til Keiserens Raadighed, men at han derfor ikke vilde give de begjærede Pas, men derimod anbringe Matroserne paa de paa Tajoen liggende franske Orlogsmænd. Dette gik Hr. Ayres ind paa, idet han trøstede sig med, at han herved sparede den danske Regjering de betydelige Omkostninger ved Reisen og tillige havde Vished for, at Folkene bleve godt behandlede.

Kapitain Rosenvinges Ledelse, og efter at denne havde forestillet den nyankomne Chef for den franske Høistkommanderende paa Schelde-Flaaden, Kontre-Admiral Grev Edouard Thomas Burgues de Missiessy,*) gik Kapitain Holsten ombord i sit Skib, hvor han traf den tilkommende Næstkommanderende, Kapitainlieutenant Fasting, der var ankommen nogle Dage tidligere og nu ledede Ekviperingen af »Dantzick«. Saavel dette Linieskib som »Pultusk« vare endnu en Del tilbage i deres Udrustning, og begge Skibe fulde af Haandværkere, da Kapitain Holsten ankom til Vliessingen, men lidt efter lidt kom Sagerne i Orden, og Kommandoen blev heist der ombord. Den Flaadeafdeling, der saaledes i For-aaret 1808 under Admiral de Missiessy's Kommando var samlet paa Schelden, bestod af følgende Linieskibe:**)

Skibets Navn.	Kanon.	Chefens Navn.	Matroser.	Soldater.	
le Charlemagne ..	74	Kontre-Adm. Missiessy Kapitain Willaumez	556	78	48. Regiment
le Commerce de Lyon.....	74	— Hulot	572	78	108. —
l'Anversois.....	74	— Soleil	495	95	65. —
le Duquesclin	74	— Saizieu	525	97	36. —
le César.....	74	— Moras	562	99	72. —
la Ville de Berlin	74	— Roquebert	467	98	46. —
le Dantzick ***) ..	74	— Holsten	647	98	75. —
le Pultusk ***) ...	74	— Rosenvinge	641	60	25. —

*) Admiral Burgues de Missiessy er født i Toulon den 23de April 1756. Efter at være bleven udnævnt til Officer (enseigne de vaisseau) den 4de April 1777, gennemgik han efterhaanden Marinens forskjellige Grader, udnævntes til Kontre-Admiral 1ste Januar 1793, Vice-Admiral 9de Marts 1809 og døde 24de Marts 1837.

**) Situation de la marine au 1 juillet 1808 (Prefecture d'Anvers, escadre de l'Escaut en rade d'Oedekenkercke) Archives du ministère de la marine, Paris.

***) For de to sidste Linieskibes Vedkommende, som under denne

De Forhold, hvorunder de danske Officerer og Besætninger vare kaldede til at virke, vare alt andet end lette, og det var strax fra første Færd at forudse, at den Maade, hvorpaa hele Sagen var ordnet, nødvendigvis maatte bære Spiren i sig til gjensidig Misfornøielse og Utilfredshed.

De to Linieskibe med dansk Besætning ombord, der nu altsaa udgjorde en Del af Schelde-Flaaden, og som Følge heraf havde fransk Flag og Vimpel heist, stod vel under Admiral Missiessy's Kommando, men samtidig hermed var ikke, hvad man med Grund kunde antage, Baandet imellem de to danske Skibshefer og Admiralitetet i København fuldstændig løst. Uanset den franske Overkommando betragtede de sig som staaende under de danske Love og Søkrigsartikler, indsendte deres Rapporter og Indberetninger til Admiralitetet, og dette Afhængighedsforhold førte til det beklagelige Resultat, at Forholdet imellem de franske Autoriteter og de danske Chefer blev mindre godt, idet disse dog betragtede Admiralitetet hjemme som deres rette Overhoved, som den højere Instans, hvortil man tyede hen med sine Besværinger og Sorger. Den Støtte, som de danske

Kampagne havde 4 Kanoner mindre end normeret, kan tilføies følgende detaillerede Oplysninger vedrørende deres Armering og Proviantering.

Deres fuldstændige Bestykning bestod af:

28 Stkr.....	36 Pd.s	} Kanoner.
30 -	18 -	
12 -	8 -	
14 -	36 -	Karonader.

Linieskibene havde 60 Dages Proviant og Vand ombord for 70 Dage. (État de situation du personnel de l'escadre de l'Escaut; Archives du ministère de la marine, Paris.)

Kommanderende følte ved at have Admiralitetet i Rygen, opveiede ikke, at de netop derved bragtes ind i et skjævt Forhold til de franske Myndigheder, noget som muligvis kunde have været undgaaet, hvis de havde været stillede ganske paa lige Fod med Scheldeflaadens øvrige Chefer. Det synes næsten som om de danske Officerer, ja endog de to Skibschefer, ikke have haft det rette Blik for deres Stilling og været paa det rene med de faktiske Forhold. Som tidligere nævnt, forlod nemlig Officererne Danmark og reiste til Frankrig med store Forventninger og ubestemte Forhaabninger, og skjøndt det ikke her kan siges med Bestemthed, ligger den Antagelse dog nær, at de to Chefer ere reiste hjemmefra og have indtaget deres Poster uden nogen klar Instruction til Rettesnor.*)

Forudsat altsaa at denne Formodning er rigtig og Admiralitetet selv paa dette Tidspunkt har haft det rette Syn paa den Rolle, som den franske Regjering havde tiltænkt det danske Kontingent af Officerer og Søfolk, maa ogsaa Ansvaret for at Befalingsmændene tiltraadte deres Stilling uden at være fortrolige med deres Pligter og hvilke Begrænsninger deres Rettigheder havde, falde tilbage paa Admiralitetet. For bedre at kunne forstaa Grunden til de smaa Fortrædeligheder og Vanskeligheder, som allerede begyndte at vise sig i Horisonten vil det være nødvendigt nærmere at omtale Tjenestens Ordning ombord i Linieskibene »Pultusk« og »Dantzick«.

*) Registret over Admiralitets- og Kommissariats Kollegiets udgaaende Skrivelser for 1808 indeholder kun den tidligere gjengivne Ordre til Kapitaen Holsten om at afreise til Vliessingen.

— De to Linieskibe havde som tidligere nævnt dansk Chef, Officerer og Besætning, men ved Siden heraf var der et ikke ubetydeligt fransk Element ombord i Skibene.

Som en Følge af, at de danske Officerer ikke vare inde i Regnskabsførelsen, havde Marinebestyrelsen lagt hele Regnskabsvæsenet i franske Hænder. En capitaine de frégate^{*)} var beordret til Tjeneste i hvert af Skibene som øverste Regnskabsfører og medbragte til Arbeidets Udførelse en Stab af franske Funktionairer. Soldatesquen, som kommanderedes af en Kapitain og to Lieutenanter, var ligeledes fransk, og endelig var der sat c. 100 udskrevne franske Matroser ombord i Linieskibet »Dantzick« under Kommando af 2 Søofficerer, idet man antog, at Opholdet i det dansk kommanderede Skib vilde være en god praktisk Skole for de unge Søfolk. Resten af Besætningen var dansk.^{**)} Denne Sammenblanding i et Skib af to Nationers Søfolk, der i Karakter og Leve-maade vare saa forskellige som de danske og franske, kunde ikke andet end indvirke paa Udførelsen af Tjenesten. Ordningen af Kommandoforholdene ombord, Udskillelsen af Økonomien og Regnskabsvæsenet, samt endelig den særlige Stilling, som Chefen for Sol-

*) Kapitain Obet ombord i »Pultusk« og Kapitain Drouault ombord i »Dantzick«.

**) Nøiagtig Underretning om Besætningens Størrelse for »Dantzick« Vedkommende haves i en Rapport fra Kapitain Holsten, dateret 5. Juli 1808, hvori skrives: »Ombord haves i Alt 539 Danske og desuden paa Hospitalet 32 Danske, der tilhører »Dantzick«, hvoraf Jørgen Hennings fra Flensborg er død den 23de f. M. Desuden haves 3 franske Søofficerer, 1 Landofficer, 5 Regnskabsførere, 5 Doktores, Soldater og Konskriberede, i Alt 205 Franske. Heraf vil Kollegiet erfare, at vi ere langt stærkere end behøves.« (Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1808, Nr. 1329.)

datesquen indtog i Skibet, gjorde kun Situationen mere vanskelig og fra et militairt Synspunkt mere uheldig. Foruden disse to Hovedudgangspunkter for kommende Misfor nøielse, der her ere nævnte, kom der adskillige andre Ting, som bidrog til at forbitre Stemningen ombord i de to Linieskibe saavel hos Officererne som hos Besætningen.

Den samme Iltærdighed og Uforsvarlighed, som havde været et Kjendemerke ved Scheldeflaadens Bygning, havde ogsaa under Udrustningen og Ekviperingen gjort sig gjældende i saa høi Grad, at Skibene, splinterny som de vare, som Søskibe og Kampskibe kun vare i en temmelig maadelig Forfatning. Det kan derfor ikke forundre, at de danske Chefer, der havde Kommandoen og Ansvar, og som hjemmefra vare vant til ombord i Skibene at have Kram, som de kunde stole paa, maatte finde det pinligt under Krigsforhold at blive satte til at virke med et Materiel, der ikke alene var mangelfuldt, men tillige saa slet og skrøbeligt, at Blokke, Tallier og Touge under Arbeide og under Manøvrerne saa at sige brast imellem Folkenes Hænder.

Naar man ved, hvilken Rolle Tilliden spiller ombord i et Skib, og hvilken Betydning det har saavel i Søen som under et Sammenstød med Fjenden, at alle lige fra Chefen og ned til den menige Matros stole paa, at alt indenbords er som det bør og skal være, maa man ogsaa indrømme, at under Forhold, hvor Tilliden til Materiellets Brugelighed mangler, vil det i sørgelig Grad gaa ud over, hvad Personellet viser sig istand til at præstere.*)

*) Man faar et ganske godt Indblik i, i hvilken Tilstand den nybyggede Flaade, der laa »seilklar« paa Schelden, maa have været,

Lysten til at tage fat var derfor kun ringe iblandt Officerer og Mandskab og særlig iblandt de sidste, der i de første Maaneder af Kampagnen maatte savne to nødvendige Betingelser for at holde Humøret oppe og Sundheden vedlige: tilstrækkelig Mad og en Køie at ligge i.

Folkenes Bespisning var vel hvad Kvaliteten angaar god og efter franske Forhold ogsaa tilstrækkelig, men forslog ikke til de danske og norske Søfolks Appetit, der fra Hjemmet vare vant til en langt rigeligere og kraftigere Kost end den, den franske Intendantur leverede, og som hver Dag maatte savne deres Snaps om Morgen, deres Grød, Smør, Ærter og Flæsk og rigelige Ølration.*)

naar man læser, hvad Kapitainerne Rosenvinge og Holsten skrive om Forholdene ombord i »Pultusk« og »Dantzick« i Sommeren 1808:

»Jernværket er slet og gaar hver Dag istykker, Blokværket er ei alene uden Metal-Bøsninger og Jern-Nagler, men endog Skiven af Eg og Ask; derimod en Del Nagler af Pokkenholt, der springer dagligen. Krudtmagasinet er saa fugtigt, at dagligdags kasseres Karduser. Ingen Manøvre sker, uden at Godset springer, og ved at skyde enkelte Skud med $\frac{1}{2}$ Ladning af Karonaderne springer Brogene. Stængevinde-Rebene gaa næsten hver Gang de bruges istykker, endskjøndt de ere 4 skaarne og af 10 Tommers Tykkelse og skal være af bedste Garn. I Skibene findes ikkun en eneste maadelig Sprøite. Batterierne staa 3—4 Tommer lavere i Porten end midt i Porten, som gjør, at man med slig Batteri i mindste Krængning ei kan skyde Vaterpas. Stille-Redskaberne bestaa alene af tvende Kiler, som ved Skud af andre Kanoner glider, og derved tabes baade Sigte og Tid...« (Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1808, Nr. 2003, Fællesrapport fra Kapitainerne Rosenvinge og Holsten).

*) Bespisningen i de danske Krigsskibe havde fra tidligere Tid altid været overordentlig rigelig. I det 16de Aarhundrede blev der saaledes ikke tildelt Mandskabet bestemte Portioner (undtagen af Øl). Enhver kunde spise saa meget han lystede, og det daglige

Hvad den anden Anke angaar — Manglen paa Køier og Tæpper, — da fandt der den mærkelige Praxis Sted, at Folkene ikke som i danske Krigsskibe fik disse Gjenstande udleverede til Brug, men selv maatte baade anskaffe sig dem og betale dem. Dette var imidlertid lettere sagt end gjort; endnu den 8de Juni havde hverken Officerer eller Mandskab faaet udbetalt Forskud af deres Lønninger, og selv om man havde haft de nødvendige Midler til Anskaffelsen, vilde dette dog ikke have afhjulpet Savnet, da Køietøi ikke var til at opdrive der paa Stedet.*) Som en Følge heraf var Forholdet det, at medens de franske Matroser havde deres Hængekøier og Tæpper, maatte de danske i Begyndelsen tage til Takke med at ligge paa det bare Dæk uden noget over sig, et Natteleie, der selv Sommerdage ikke er forsvareligt for en Mand, der skal arbeide haardt om Dagen.

Traktement bestod af Grød om Morgen og Aften med Flæsk eller salt Sild baade Middag og Aften. Den ugentlige Ørlation var ikke mindre end 20 Potter pr. Mand. Under Frederik den 4des og Christian den 6tes Regjering indskrænkedes Øldrikningen og Ærtespisningen. Ærter gaves nu til Middag kun 4 Gange om Ugen, ellers Grød. Om Morgen indførtes en Snaps Brændevin. Ved det Tidspunkt, hvorom her er Tale, det 19de Aarhundredes Begyndelse, afskaffedes Brugen af salt Fisk, som var bleven indført paa Niels Juels Tid, flere ny Maaltider, som Byggrynssuppe og Øllebrød blev indført, Ørlationen blev atter indskrænket, hvorimod Brændevinen blev fordoblet (H. G. Garde). Ombord i de franske Skibe fik Folkene intet Smør, men derimod en stor Mængde Bønner, som de ikke vare vant til.

*) »Dagligen afaar« — skriver Kapitain Holsten i en Rapport til Admiralitetet — »4 à 8 Mand Syge af Mangel paa Køie og tilstrækkelig Føde. Vi har ikke kunnet anskaffe os de første, da samme ei kan haves for Penge.« (Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1808, Nr. 1071).

Det varede ikke længe, førend Klagerne over den utilstrækkelige Bespisning og Manglen paa Køietæpper naaede den franske Marineministers Øren. Skjøndt Besværingerne endnu ikke vare af stor Betydning, skjænkede Hertugen af Decrès dem dog saa megen Opmærksomhed, at han afsendte en Adjutant til Vliessingen for at undersøge Forholdene ombord i Skibene og senere en ministeriel Embedsmand (administrateur) med Fuldmagt til om fornødent at foretage Forandringer i Folkenes Bespisningsreglement. Resultatet heraf blev ogsaa, at der foretoges forskjellige mindre Forandringer i Bespisningen for de danske Mandskabers Vedkommende,*) og man haabede ved disse Forholdsregler at have borttaget al Grund til videre Klage paa dette Omraade.

Det bedste Vidnesbyrd om, at man fra fransk Side ærligt bestræbte sig for at afhjælpe de Mangler, der klagedes over, og som begyndte at true med at ødelægge det gode Forhold imellem Danske og Franske, har man i Hertugen af Decrès' egne Ord. I en udsørlig Rapport til Keiseren berører Ministeren ogsaa Aarsagerne til den begyndende Misfornøielse og udtaler sig saaledes herom:

»Jeg blev underrettet om, at der med Grund klagedes over, at man ikke strax havde sørget for at forsyne dem med Køier og Tæpper; der tilføiedes, at man fandt den for en fransk Matros reglementerede Ration utilstrækkelig, og endelig, at deres Gage ikke blev dem regelmæssig udbetalt. Jeg gav Ordre til, at de nødvendige Køier og Tæpper strax skulde udleveres til dem,

*) De omtalte Forandringer bestod i, at der for Fremtiden uddeltes en Ration Vin (un quart de vin) istedetfor Øl, og at Rationen af Grøntsager blev inddraget og erstattet af større Kjødration.

»og at Gagen skulde udbetales i rette Tid. Jeg erfarede
 »imidlertid, at uagtet mine Ordre blev Gagen alligevel
 »ikke udbetalt saa bestemt, som jeg kunde have ønsket
 »det; de danske Matroser beklagede sig over, at de
 »Køier, som de havde faaet udleveret, ikke var efter
 »Ønske, da de vare vante til at have en lille Madrats i
 »Køien, noget som ikke bruges her i Frankrig.

»For at gjøre Ende paa disse Klager gav jeg i Juni
 »Maaned Ordre til i fuld Udstrækning og uden Ophold
 »at udføre Deres Majestæts Befaling om at behandle de
 »Danske med Hensyn til Udbetalingen af deres Gage
 »paa lignende Maade som de franske Matroser af til-
 »svarende Grad.«

Da disse Indrømmelser imidlertid ikke havde det Resultat, som man havde ventet, blev der fra Marine-ministeriet i Paris givet Anvisning paa 2 Maaneders Udbetaling forud af de danske Mandskabers Gage, og Pengene stillede til Kapitain Rosenvinges Disposition.

Man kan i disse forskjellige Foranstaltninger fra Hertugen af Decrès' Side ikke undgaa at lægge Mærke til, at de bære Præget af, at Ministeren allerede paa dette Tidspunkt har set Faren for hele Eskadren ved, at Misfornøielsen ulmede og voxede iblandt de fremmede Søfolk, og at det derfor har været ham af Vigtighed at dæmpe den i sin Begyndelse. Da dette imidlertid hidtil ikke var lykkedes, greb han nu til det Middel at sætte sig i personlig Forbindelse med Kapitain Rosenvinge, i den Tro, at direkte Forhandling med den ældste danske Søofficer hurtigst og sikrest vilde kunne bringe Klagerne og Misfornøielsen til at forstumme iblandt »Pultusk«s og »Dantzick«s Besætning.

I sin Indberetning til Keiseren udtaler Ministeren sig paa følgende Maade om dette Punkt:

»Paa dette Tidspunkt vare ugunstige Rygter komne mig for Øre om den Aand, der herskede iblandt de danske Søfolk, der vare ombord i Deres Majestæts Linieskibe. Jeg skrev derfor til Mr. Rosenvinge for at underrette ham personlig om de Forholdsregler, som jeg havde taget til Bedste for hans Mandskab, for at han selv kunde vaage over Udførelsen deraf og indberette til mig derom. Jeg skrev til ham om at korrespondere med mig i Sager, hvor han troede det nyttigt for den Tjeneste, der var ham betroet, uden dog iøvrigt at gjøre nogen Forandring i hans Subordinationsforhold til Admiralen.«*)

Den Imødekommenhed, der ved denne Ordning blev vist de danske Chefer, var ikke saa ganske ringe og burde have baaret de bedste Frugter. Den Omstændighed, at en Skibschef i en Eskadre fik den Begunstigelse fremfor sine Kammerater at kunne forhandle uden Eskadrechefens Mellemkomst direkte med Ministeriet i Sager, der angik hans Mandskabs Vel og Ve, var saa stort et Særsyn og indeholdt saa gode Chancer for at faa alt, som man ønskede det. naar blot Tilladelsen blev benyttet med tilstrækkelig Moderation og Forsigtighed. Det kan imidlertid ikke skjules, at Kapitain Rosenvinge næppe har haft Øiet aabnet for dette Forhold og ikke har indset, at den begunstigede Særstilling, han i Øieblikket indtog, ikke var uden Fare, at den Tilladelse, der var givet, var som et tveægget Sværd, der ved Uforsigtighed eller naar det blev misbrugt kunde vende Æggen imod ham selv. Næppe saa han sig befriet for den hæmmende

*) Affaire Rosenvinge, archives du ministère de la marine, Paris.

Indflydelse, som det nødvendigvis maatte have, at hans Besværinger og Anmodninger om Forandringer skulde passere Eskadrechefens Hænder og veies og kritiseres ombord i Admiralskibet, for maaske aldrig at naa videre, førend han strax lagde Haand paa Værket og i en omstændelig Rapport til Marineministeren i et paa sine Steder temmelig energisk Sprog fremsatte en Række Klagepunkter, blandt hvilke dog Proviantspørgsmaalet, Klagen over den utilstrækkelige Kost var Tyngdepunktet.

I Kapitain Rosenvinges Skrivelse,*) der er dateret Orlogsskibet »Pultusk« Oedekenkercke den 30. Juli 1808 fremsættes Klagen over Rationernes Utilstrækkelighed paa følgende Maade:

»Jeg gik ombord i »Pultusk« med en god dansk »Besætning. Det varede kun kort Tid førend jeg indsaa, »at den utilstrækkelige Kost ikke var den ringeste af de »Hindringer, som jeg vilde faa at kjæmpe med. Deres »Excellence vil kunne forstaa en Chefs Følelser i et Øieblik, hvor 2 af Mandskabet som Talsmænd for alle de »andres Sag, fremstille sig for ham paa den mest ærbødige Maade, vise deres Ration og derved give det »bedste Bevis paa dens Utilstrækkelighed.

»Deres Excellence vil kunne forstaa de Følelser, som »har bemægtiget sig mig ved at høre følgende Ord af et »lidende Mandskab:

»Vi ere komne fra Europas længst bortliggende »Havne for at tjene vort Fædreland. Vi have trodset Elen»digheden efter at have fortæret den sidste Skilling af

*) Campagne 1808, Escadre de l'Escaut. Le contre-amiral Missiessy, lettres et décisions du ministre, pag. 113. Archives du ministère de la marine, Paris.

»den Hyre, som vi møisommelig have tjent ombord i
 »Koffardiskibene. Vi have med Taalmodighed trødset den
 »barskeste Aarstid og de mest ufremkommelige Veie.
 »Vi have set vore Kammerater falde om ved Siden af os
 »udmattede af Anstrengelse; men enhver Hindring svandt
 »bort for den glimrende Udsigt til at komme til at for-
 »svare Fædrelandets Kyster under vort eget Flag. Men
 »selv denne Opmuntring blev os berøvet i det Øieblik,
 »hvor vi bleve kommanderede ombord i Skibe under et
 »fremmed Flag, hvor det nødvendigste til Livets Ophold
 »knap bliver os tilstaaet.«

Hertugen af Decrès var ikke i Paris, da Kapitain Rosenvinges Brev ankom til det franske Marineministerium. Brevet traf ham i Rochefort, hvor Ministeren opholdt sig paa en Inspektionsreise, og kom temmelig uventet. Han havde haft Grund til at haabe, at de forskjellige Ulemper, og i alle Tilfælde Proviantspørgsmaalet, var ifærd med at blive løst paa en tilfredsstillende Maade, og nu modtog han en Fremstilling af Sagen i saa stærke Udtryk, at man kunde forledes til at tro, at de danske Besætninger skreg af Sult. Ministeren har sikkert maattet være paa det Rene med, at den Fremstilling, han havde modtaget, i ethvert Tilfælde var noget overdreven. Med al Hensyn til den nordiske Appetit og dens Krav var det dog en Kjendsgjerning, at 6 andre Linieskibes Besætninger levede paa samme Maade paa Schelden, og da det tilmed var Midsommerdage (Juli Maaned), kunde Trangen til kraftigere Kost ikke være saa paatrængende. Endelig maatte man ogsaa antage, at Forholdene ikke kunde være saa fortvivlede, da Kapitain Rosenvinge samtidig med Indsendelsen af sin indtrængende Klage indskrænkede sig til at bemærke, »at dersom man til

»Rationerne fødte et ganske lille Kvantum Smør, som
 »vilde være gavnlig for de Danskes Sundhedstilstand,
 »troede han, at Rationerne vilde være tilstrækkelige for
 »Sommeren, men at Vinteren vilde nødvendiggjøre en
 »Forøgelse.«

Ikke destomindre lod Ministeren ikke Klagen ligge uden at tage Hensyn dertil. Han havde maaske end yderligere Grund til nærmere at undersøge Forholdene ombord i de to dansk bemandede Linieskibe, da Kapitain Rosenvinge i samme Skrivelse forlangte, at den franske capitaine de frégate*), der som tidligere omtalt var til Tjeneste ombord i »Pultusk«, tilligemed en anden fransk Officer skulde fjernes, da de ikke kunde komme ud af det med de danske Officerer. Skjøndt dette Forlangende var af en lidt vanskelig Natur, strakte Hertugen af Decrès sin Imødekommenhed imod de Danske videre, end man kunde vente. Admiral Missiessy blev strax gjort bekendt med Kapitain Rosenvinges Brev og Admiralens Erklæring indhentet med Hensyn til Forflyttelsen af de to franske Officerer. Svaret gik ud paa, at Missiessy var vel kjendt med Forholdet, at Rosenvinge var uretfærdig i sin Bedømmelse af de to Officerer, men at han desuagtet skulde beordre dem forflyttede ombord i Linieskibet »Dalmate«, saasart det var muligt**).

Skjøndt der saaledes fra de franske Marineautoriteters Side blev taget billigt Hensyn til Klagepunkterne i Kapitain Rosenvinges Skrivelse, er det naturligt, at ikke Alt strax kunde blive ændret. Større og vigtigere Sager lagde nødvendigvis. Beslag paa Ministerens Opmærk-

*) Kapitain Obet.

**) »Dalmate« stod dengang endnu paa Stabelen. Den 13de Oktober 1808 afgik Kapitain Obet fra »Dantzick« til Tjeneste der ombord.

somhed, og Scheldeflaadens indre Anliggender maatte derfor træde i Baggrunden.

Paa den anden Side ventede de danske Besætninger ombord i »Pultusk« og »Dantzick« med Utaalmodighed paa, at deres Ønsker skulde blive opfyldte i videste Udstrækning. De danske Chefer, og navnlig Kapitain Rosenvinge, der som den ældste havde Ansaret paa sig, saa med Utilfredshed og Beklagelse, at det ikke gik saa hurtigt, som man kunde ønske, med at faa de Mangler rettede, som i hans Øine havde den største Betydning. Kapitain Obet var stadig endnu til Tjeneste ombord i »Pultusk«, Materiellet ombord i Skibene var stadig i den samme mindre gode Forfatning, og disse forskellige uheldige Omstændigheder i Forbindelse med at man nu fortalte som sikkert, at Eskadren snart skulde i Søen, bestemte Kapitain Rosenvinge til atter og paa en mere energisk Maade at benytte den givne Tilladelse til direkte at henvende sig til den franske Marineminister.

Det er saare forstaaeligt, at Kapitain Rosenvinge ved Tanken om et forestaaende Efteraarstogt har anset det for sin Pligt at sørge for at have Skib og Mandskab i den bedst mulige Stand og derfor ikke er veget tilbage for endnu en Gang at foretage et direkte Skridt i den Anledning, men det havde samtidig været i høj Grad ønskeligt, om han havde haft Besindighed nok til ikke at tilspidse sine Fordringer ved denne fornyede Henvendelse og fremfor Alt havde undgaaet at fremsætte dem under saa skarp en Form, at Hertugen af Decrès kunde tage Anledning til med Rette at beklage sig derover.*)

*) I sin Rapport til Keiseren i denne Anledning betegner Marineministeren Kapitain Rosenvinges Brev som skrevet »avec une in-

Den Skrivelse, som ved sit Indhold og sin Form foranledigede, at Ministeren saa sig nødsaget til at indanke Sagen for Keiserens Domstol, er dateret 6te September 1808. Det var en Gjentakelse af de samme Klager og de samme Fordringer, kun mere vidtgaaende og fremfor Alt fremsatte som et Ultimatum til den franske Marinebestyrelse *).

... »Deres Excellence maa tillade mig at erklære,« skriver Kapitain Rosenvinge, »at Kapitain Obet's Opførsel i den senere Tid har været saaledes, at det er mig umuligt at tjene længere sammen med denne Officer. Jeg finder det ikke passende i dette Brev at omtale mine Klager nærmere; men dersom min blotte Forsikring ikke er Dem tilstrækkelig Garanti for, at mit Forlangende er retfærdigt, skal jeg skaffe Beviser tilveie, som vil kunne overtyde Dem om, at jeg kun har det Ønske tilbage, at enten han eller jeg forlader Skibet...

»Som erfaren Sømand er det min Pligt at erklære lige overfor Deres Excellence, at en Del af de fremsatte Forlangender ere af saa stor Vigtighed, at Tabet af min

convenance, qui me force de prendre les ordres de Votre Majesté.« (Affaire Rosenvinge. Archives du ministère de la marine, Paris.)

*) Man gjenfinder Klagerne over utilstrækkelig Kost, over Skibenes Tilstand, Mangel paa Køier, Tæpper, Medikamenter og Sprøiter og Manglerne detaillerede saa meget, at der endog klages over, at der ikke er medgivet Skibet nogen Sygestol til Transport af Saarede fra Dækket til Lazarethet. Det synes, som man her er gaaet noget for vidt i sine Bestræbelser for at finde Klagepunkter, og Hertugen af Decrès har neppe Uret, naar han i sin Rapport til Keiseren siger herom: »Han gjør sig latterlig ved at beklage sig over, at han ingen Sygestol har ombord; en saadan Stol bestaar af to Stykker Planker, lagte overkors, som man laver ombord, naar man har Brug derfor.« (Affaire Rosenvinge. Archives du ministère de la marine, Paris.)

»egen og den danske Marines Ære, og maaske Tabet
 »af en Del af Frankrigs Flaade vil blive Resultatet, hvis
 »man ikke foretager Forandringer forinden Eskadrens Af-
 »seiling. Og for de to førstnævnte Aarsagers Skyld vil
 »jeg ikke kunne forsvare lige overfor min Konge, at jeg
 »ikke forlanger at forlade en Kommando, som kun kan
 »føre til et sørgeligt Resultat. . . .

»Enhver Dansk ombord tænker paa Skibenes Ufuld-
 »kommenhed, Misfornøielsen voxer, og paa samme Tid
 »fordobles Længslen efter at vende hjem til et Land, som
 »venter os med aabne Arme, hvis Ære er et med Be-
 »sætningernes Ære, og som vil glæde sig over vor Hjem-
 »komst og ved at se os befriede fra den pinlige Tilstand,
 »hvori vi befinde os.«*)

Kapitain Rosenvinges Skrivelse indeholdt foruden de
 ovennævnte forskellige Klager og Fordringer endnu et
 Punkt, et Etikettespørgsmaal, og det var Fremsættelsen
 heraf, som bestemte Hertugen af Decrès til at samle alle
 de svævende Stridspunkter og forelægge hele Sagen for
 Keiseren i en udførlig Rapport.**)

Da den ældste franske Linieskibschef i Schelde-
 flaaden, capitaine de vaisseau Soleil***), i Anciennetet var
 yngre end Kapitainerne Rosenvinge og Holsten†), reistes

*) Skrivelse fra Kapitain Rosenvinge. dateret Orlogskibet »Pultusk«, tilankers paa Oedekenkerckes Rhed den 6te September 1808. (Archives du ministère de la marine, Paris).

**) Affaire Rosenvinge: Sommaire de la correspondance du capitaine Rosenvinge, Danois employé sur l'escadre de l'Escaut. Og: Examen des plaintes et prétentions de Mr. Rosenvinge. (Archives du ministère de la marine, Paris.)

***) Kapitain Soleil, Chef for Linieskibet »Anverso«, udnævntes til capitaine de vaisseau den 24de September 1803.

†) Kapitain Rosenvinge udnævntes til Kapitain den 14de Juni 1799; Baron Holsten den 18de December 1801.

fra dansk Side officielt det Spørgsmaal, hvem der eventuelt skulde have Kommandoen i Tilfælde af, at den kommanderende Admiral enten faldt eller paa Grund af Sygdom blev sat ud af Stand til at kommandere, idet der gjordes gjældende, at de som ældre i Anciennetet ikke kunde tjene under Kapitain Soleil.

Det var sikkerligt et høist uklogt Skridt saa kort Tid efter Ankomsten og tilmed som Udlændige at røre ved et Problem, hvis Løsning der maaske slet ikke blev nogen Anvendelse for, og om hvilket man paa Forhaand kunde sige, at hvad Berettigelse end de stillede Krav kunde have, vilde et Forsøg paa at gjøre dem gjældende kun have et bestemt Afslag tilføje fra fransk Side.

Forespørgslen, der indgik skriftlig til den franske Marineminister, blev fremsat paa følgende Maade i en Skrivelse fra Kapitain Rosenvinge, dateret Orlogsskibet »Pultusk« den 6te September 1808,^{*)} og samtidig hermed henvendte de danske Chefer sig til Admiral Missiessy med det samme Spørgsmaal:

»Jeg har Grund til at antage, — hedder det i Skrivelsen, — »at Linieskibskapitain Soleil betragtes som den ældste i »Anciennetet her i Eskadren. Det er meget pinligt for Baron »Holsten og mig, som ere ældre i Anciennetet som Kapitainer »i den danske Marine, at se os berøvede den Plads, som til- »kommer os og det stik imod den keiserlige Ordre, som »indrømmer os de samme Rettigheder som Hs. keiserlige »Majestæts Undersaatter. Som Officer maa den mili- »taire Lov, altid at følge Anciennetet, en Lov, som »gjælder for alle Nationer, være Dem bekjendt. Deres »Excellence vil af denne Grund tilgive os, naar vi er-

^{*)} Archives du ministère de la marine, Paris.

»klære, at vi under ingen Omstændigheder ville kunne
 »lade os kommandere af andre end af den, som har Retten
 »dertil gennem sin Anciennitet.«

Der fulgte intet skriftligt Svar herpaa til de danske Officerer, men Ministeren sendte blot nedenstaaende Skrivelse, hvori Keiseren løste Spørgsmaalet paa en ligesaa klar som kategorisk Maade, til den Høistkommanderende paa Scheldeflaaden, med Paalæg om mundtlig at meddele de to danske Officerer Afslaget, saafremt det var nødvendigt. *)

**) »Paris, den 1st/9 1808.

Fra Ministeren

til Kontre-Admiral Missiessy,
 Chef for Scheldeflaaden.

»Hr. Kontre-Admiralen har ved Skrivelse af 1ode
 »d. M. henledet min Opmærksomhed paa den Om-
 »stændighed, at d'Hrr. danske Kapitainer, som have Kom-
 »mandoen over keiserlige Skibe paa Schelden, i An-
 »ciennetet ere ældre end alle de franske Linieskibs-
 »Kapitainer (capitaines de vaisseaux), som ere til Tjeneste
 »i Eskadren, og De retter derfor det Spørgsmaal, til hvem
 »Kommandoen skal overgaa i Tilfælde af, at De selv
 »maatte blive forhindret i at føre den.

»Skjøndt dette Spørgsmaal i sig selv er af den Natur,
 »at jeg paa Forhaand kunde være sikker paa Keiserens

*) Som Bevis paa, hvor unaadigt denne Forespørgsel blev modtaget, kan anføres, at da Kapitain Rosenvinge ved Modtagelsen af Ministerens Svar anmodede Admiral Missiessy om en Kopi deraf, blev det ham afslaaet. (Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1808, Nr. 2003.)

**) Campagne 1808. Escadre de l'Escaut, le contre-amiral Missiessy. Lettres et décisions du ministre, dossiers des bâtiments, pag. 52. (Archives du ministère de la marine, Paris.)

»Opfattelse af Sagen, har jeg dog forelagt Spørgsmaalet
 »for Hs. Majestæt. Hans Decision i Sagen følger neden-
 »for, og De vil, saafremt det er nødvendigt, have at med-
 »dele de Paagjældende denne:

»De danske Skibschefer, Officerer og Mandskaber,
 »som forrette Tjeneste paa den franske Eskadre paa
 »Schelden, ville være at betragte som Auxiliaire, og Over-
 »kommandoen i Eskadren vil derfor, naar Admiralen
 »paa Grund af Fraværelse eller af enhver anden Aarsag
 »er forhindret i at føre Kommandoen, overgaa til den
 »franske Linieskibschef, som efter den franske Marines
 »Anciennetetsliste er den ældste. —

»Modtag, Hr. Kontre-Admiral, Forsikringen om min
 »udmærkede Høiagtelse.

Decrès.*

Den affeiende Maade, hvorpaa Keiseren havde be-
 handlet Anciennetetsspørgsmaalet, overbeviste vel de to
 Kapitainer om, at enhver Mulighed om yderligere For-
 handling var afskaaret, men da de samtidig følte sig
 overbeviste om, at der var begaaet Uret imod dem,
 og at de skyldte den Marine, de tilhørte, at værne om
 dens Ære, søgte de Tilflugt under det danske Ad-
 miralitets Vinger og indgik til dette med en Fælles-
 rapport*), hvis Hovedpunkt selvfølgelig var Anciennetets-
 spørgsmaalet, men som tillige indeholdt en omstændelig
 Klage over alle de uafhjulpne Mangler, hvorunder de
 danske Besætninger stadig maatte lide. Rapporten er
 dateret Orlogsskibet »Pulstuck« **) den 31te (?) September

*) Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1808, Nr. 2003.

**) Linieskibet var opkaldt til Erindring om Slaget ved Pultusk, men
 Franskmændene havde givet Skibet det fordreiede Navn »Pulstuck«.
 De danske Officerer gjorde snart Franskmændene opmærksomme paa

1808, tilankers paa Schelden ved Vliessingen. De indstillede heri underdanigst, »om vi kan eller bør renoncere »paa vores Ancienntet, saa meget mere da vi ei føre »det kjære danske Flag, og altsaa ingen Aarsag er til at »anse os som Auxiliaire. Vi bede meget, at Kollegiet »vil antage sig denne Sag og tør haabe, at vi til det »meget Ubehagelige, vi maa igjennemgaa, ei endnu skal »se os tilsidesatte som danske Søofficerer, der vistnok »kan maale sig med alle andre.«

»Vi behøve vistnok ikke at anmærke,« — saaledes slutter Rapporten, — »hvor tungt det er for os med den »bedste Villie, at se os mangle kraftige Midler, og saaledes være Aarsag i, at den danske Marine skulde tabe »den Roes, den Agtelse, den fra Arilds Tid har havt hos »Venner og Fjender.«

I Kjøbenhavn var man bleven alt andet end behagelig overrasket ved Modtagelsen af Fællesrapporten, der med rene, klare Ord fortalte, hvor mislig og uholdbar Situationen paa Schelde-Flaaden i Grunden var for de Danske. Den Følelse har sikkert ikke kunnet holdes tilbage hos dem, der stod i Spidsen for Marinens Bestyrelse, at Skylden for det daarlige Forhold, der daglig forværredes, og inden ret mange Maaneder

Feilskrivningen, men Skibet havde nu engang det fordreiede Navn; saaledes stod det i de officielle Lister, Reglementer o. s. v.; det var ingen let Sag at faa det forandret, idetmindste ikke uden megen Korrespondance, og det vedblev derfor, saavel officielt som i daglig Tale, endog imellem de Danske indbyrdes, at hedde »Pulstuck«, indtil kort før vore Mandskaber bleve hjemkaldte, da Keiseren tilfældigvis blev opmærksom paa Feilen og gav Befaling til at rette den med den Bemærkning: »Les français ne connaissent donc pas même le nom de leurs victoires.« (Arkiv for Søvæsenet, 8de Bind.)

skulde føre til en Katastrophe, ikke tilfulde kunde lægges dem til Last, som for Øieblikket maatte lide under Følgerne deraf, men havde sin dybeste Grund i den mangelfulde Maade, hvorpaa Forholdet fra Begyndelsen af var bleven ordnet. I Erkjendelse heraf ansaa Admiralitetet det som en Pligt at anvende sin Indflydelse paa at fremskynde Afhjælpelsen af de Mangler, hvorover der saa indtrængende var bleven klaget, medens man samtidig ønskede saavidt muligt at undgaa ethvert Skridt, der kunde støde de franske Autoriteter. Man valgte derfor den lemfældige Fremgangsmaade under 22de Oktober at sende Fællesrapporten til Departementet for udenlandske Sager^{*)} ledsaget af en Anmodning om, at Departementet gjennem den kongelige danske Gesandt i Paris, Geheimeraad Dreyer, vilde yde sin Bistand til at udvirke de omtalte Mangler afhjulpne.

For endvidere at vise, hvilken Anskuelse Admiralitetet selv havde om dette Spørgsmaal, og at man ikke paa alle Punkter billigede de to Officerers Optræden sendtes tillige til Gjennemlæsning den Svarskrivelse, som Admiralitetet agtede at afsende til Vliessingen, og hvis Hovedpunkter nedenfor gjengives^{**) :}

» Til

Hr. Kapitain Rosenvinge

à Vliessingen.

» For om muligt at bevirke, at der kunde tages Hensyn paa Deres hos Sø-Ministeren gjordte Requisition,

^{*)} Pro Memoria til det Kongelige Departement for de Udenlandske Sager. (Admiralitets- og Kommissariats-Kollegiets Kopibog for 1808, pag. 1658.

^{**)} Admiralitets- og Kommissariats-Kollegiets Kopibog for 1808, pag. 1659.

»har Man tilstillet det kongelige Departement for de uden-
 »landske Sager her, Deres seneste Skrivelse af 28de Septbr.
 »med Anmodning at ville igjennem vor Minister i Paris be-
 »virke det fornødne; Kollegiet, som ganske er enig med
 »Dem, saavelsom med Hr. Baron Holsten hvad Mangels
 »Posterne angaar saavel i Henseende til det fugtige Krudt-
 »kammer, som Jernets og Blokværkets slette Bonitet, den
 »store Mangel paa Sprøiter m. v. og kan Man ikke tilbage-
 »holde sin Forundring over at en Eskadrechef som Admiral
 »Missiessy kan derved være stum, maa alene anmærke, at
 »Man ved saadanne igjentagne Rekvisitioner kan aldrig være
 »forsigtig nok med at vælge sine Udtryk.

»Iblandt Deres Fordringer er der en, som forekommer
 »Kollegiet lidt betænkelig, nemlig ved den kommanderende
 »Admirals dødelige Afgang De som fremmed skulde træde
 »op til Kommandør over Eskadrer og Expeditioner, Vi
 »troer ikke, at den franske Regjering vil akkordere det, ei
 »heller troer vi, at De ville være tjent med at faa
 »den« . . .

Admiralitets- og Kommissariats Kollegium,

d. 22de Oktober 1808.

Wleugel.

Bille.

Grove.

Hvor ubehageligt et Indtryk Kapitainerne Rosenvinge's
 og Holsten's Fællesrapport end havde gjort i Kjøbenhavn,
 da man derigjennem saa, hvilken uheldig Vending Sagerne
 havde taget paa Schelden, vilde Regjeringen dog have
 faaet et langt klarere Billede af Situationens Uholdbarhed
 og Farlighed, hvis den havde kjendt Indholdet af det tid-
 ligere omtalte Aktstykke »Affaire Rosenvinge«, som Her-
 tugen af Decrès omtrent samtidig forelagde Keiser Napoleon.
 Ministeren gennemgik heri de forskjellige Anker, der vare

fremkomne fra dansk Side, viste, hvad man havde gjort for at afhjælpe de tilstedeværende Mangler og udtalte paa sine Steder en lige saa berettiget som skarp Kritik over de Dimensioner, Fordringerne fra dansk Side havde antaget, og navnlig over den Maade, hvorpaa de vare blevne fremsatte i den senere Tid. Med Hensyn til den sidst foreslaaede Forandring i Besisningsreglementet,*) fraaadede Ministeren Keiseren bestemt at strække sig videre, dels fordi der allerede efter hans Formening var gjort tilstrækkeligt, men navnlig fordi den foreslaaede Forøgelse vilde medføre en altfor stor Udgift.

Ministeren afslutter sin Indberetning til Keiseren med følgende meget for haarde Udtalelse:

»Alle Mr. Rosenvinges detaillerede Klager vise kun, »at han enten er en udygtig Officer, der har gjort sig til »Princip at dadle alt, eller ogsaa en Mand, der af Uvillie »ikke vil benytte de Hjælpekilder, han har.

»Naar man gennemlæser Mr. Rosenvinges Korrespon- »dance, hvori han taler i sit eget og alle de Danskes Navn, »øiner man kun Lunefuldhed, Utilfredshed, Fordringer »og ofte Uduelighed. Han siger, at hans Konge ikke »vil tilgive ham, hvis han ikke forlanger at forlade sin »Kommando, naar man ikke lader hans Forlangender ve- »derfares Retfærdighed. Man skimter tydeligt igjennem

*) Kapitaen Rosenvinge havde foreslaaet at indskrænke Rationerne for de danske Besætningers Vedkommende af følgende Ting: Salt Fisk, Biscuits og Olie, og forøge Rationerne af: salt Oxekjød, Grøntsager, Ris, Øl, Smør, Svedsker og Sirup. Ministeren gjør opmærksom paa, at denne meget betydelige Forøgelse vilde gjøre Værdien af Kosten for hver dansk Matros 12 fr. 63 c. dyrere pr. Maaned end for en fransk Matros, og denne Forøgelse vilde for de danske Besætningers Vedkommende (ialt 1230 Mand) andrage en aarlig Merudgift af ikke mindre end 187,000 fr.

»nogle beundrende Ord om Keiseren og den militaire
 »Hæder den sletteste Karakter, og denne Mand, der for
 »en Maaned siden kun fremkom med maadeholdne For-
 »dringer, har pludselig slaaet om, hvadenten han fra sin
 »Regjering har modtaget uheldige Vink eller han, nu da
 »han ser, at Eskadrens Afseiling er nær forestaaende, paa
 »Grund af den fremrykkede Aarstid slutter, at dens Be-
 »stemmelsessted ikke kan være Østersøen. Dette har
 »vakt Utilfredshed saavel hos ham som hos Baron Holsten
 »og fremkaldt hans Ønske om at forlade Deres Majestæts
 »Tjeneste og vende hjem. Jeg kan ikke undlade at frem-
 »hæve for Deres Majestæt, at man ikke kan love sig
 »noget godt af den Aand, der hersker iblandt de danske
 »Officerer, og at jeg forudser, at de have indgydt deres
 »Mandskaber den samme Utilfredshed, og at det vil blive
 »nødvendigt enten at lade dem faa en alvorlig Irettesættelse
 »gjennem deres Regjering, eller at forlange dem afløste af
 »andre Chefer.

»Jeg indbefatter Baron Holsten heri, fordi Mr. Rosen-
 »vinge ogsaa taler paa hans Vegne, og det er sandsynligt,
 »at begge ere lige fordringsfulde og lige delagtige i den
 »slette Aand, som præger denne Brevvexling.«

Decrès.

Man behøver kun at kjende den ovenfor anførte Slut-
 ning af Hertugen af Decrès' udførlige Rapport til Keiseren,
 for at faa et Indtryk af, i hvor høi Grad han følte sig
 skuffet og fornærmet over den Maade, hvorpaa de danske
 Chefer havde belønnet hans Bestræbelser for at mildne
 de Ulemper og Ubehageligheder, som Tjenesten under
 fremmed Flag nødvendigvis maatte medføre, og man maa
 kun undre sig over, at Ministeren ikke fik Sagen ført

igjennem og fik udvirket, at Cheferne for »Pultusk« og »Dantzick« bleve afløste af andre Officerer.

Eskadren havde i Sommerens Løb ligget til Ankers paa Schelden paa Rheden ved Oedekenkercke og senere, hen paa Efteraaret, ved Vliessingen. Skibene vare blevne organiserede, Besætningerne indexercerede, og nu da Ankerpladsen var bleven forlagt vester paa til Scheldens Munding, syntes Alt at tyde paa, at Eskadrens Bestemmelse var at gaa til Søs. Men snart efter hed det sig, at Aarets Kampagne var tilende, at Skibene ved Vinterens Komme skulde oplægges, og denne Antagelse viste sig ogsaa at være rigtig, idet der den 15de November indløb Ordre fra Paris til den Høistkommanderende om at indlægge i Vliessingen og desarmere. *) Eskadrens Skibe ankom nu paa Rheden fra deres forskellige Stationer og lagde ind paa Værftet, efterhaanden som man kunde tage imod dem. Den 30te November kom Linieskibet »Pultusk« ind, »Dantzick« nogle Dage tidligere. Chefen for det første af disse, Kapitain Rosenvinge, der den 29de November henimod Aften var kommet ned til Vliessingen med sit Skib, men ikke samme Dag naaede at komme ind paa Rheden, da Lodsens Grund af Mørket nægtede at tage ham ind, havde set sig nødsaget til at ankre udenfor.

Den følgende Morgen blæste det en flyvende Storm af SV. med svær Sø. Ankerpladsen var omgivet af Grunde og under disse Forhold ikke til at lide paa, skjøndt Linieskibet havde begge sine Ankere ude, og Chefen bestemte sig derfor til under alle Omstændigheder at søge

*) Ordren fra Marineministeren om Scheldeflaadens Desarmering er dateret Paris den 7. Novbr. 1808.

at slippe ind paa Rheden. Letningen lykkedes ogsaa uden Uheld. »Pultusk« stak det ene Anker fra sig, fik lettet det andet og stod nu indefter. Fra de franske Orlogsmænd paa Rheden havde man fulgt Manøvrens Gang og var nu med Forundring Vidne til den dristige Navigation. For Takkel og Toug, uden en eneste Stump Seil tilsat, skummede »Pultusk« for den svære Kuling ind paa Rheden. Det stævnede ned tæt agtenfor Linieskibet »Ville de Berlin«, men i det Øieblik, da man lagde Roret iborde for at dreie op paa Ankerpladsen, sprang Ratlinen. I dette kritiske Øieblik, hvor Skibet havde mistet Styret, lod Kapitain Rosenvinge koldblodig sit Anker falde; — til al Lykke holdt Touget, »Pultusk« svaiede op og blev liggende paa sin Plads.*)

Allerede forinden de to danske Chefer gennem Admiralitetets Skrivelse vare blevne opfordrede til at vise mere Forsigtighed i deres Optræden lige overfor de franske Autoriteter, var der desværre atter kommen en Kurre paa Traaden. En ny Anmodning fra dansk Side og det derpaa følgende kategoriske Afslag havde foranlediget, at den sidste Rest af god Villie paa begge Sider blæstes bort, og Muligheden for et godt Samarbejde var derved bleven fjernere end nogensinde.

Ved Midten af Aarets sidste Maaned var nemlig Scheldeflaaden som tidligere nævnt bragt i Vinterhavn i Vliessingen. Ombord i Skibene var Flag og Vimpel strøget, men Folkene vedbleve at være under Kommando ombord, Tjenesten gik sin daglige Gang, og 2 Officerer og 2 Kadetter i hvert Skib gjorde

*) Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager for 1808, Nr. 2347 (Rapport fra Kapitain Rosenvinge).

skiftevis Vagt. Dagen gik med Afleveringer og Arbeide paa Værftet; thi efter Ministeriets Ordre skulde Skibene efterhaanden fuldstændig tømmes for hele deres Udrustningsmateriel og alt afleveres til Opbevaring i Magasinerne. Det var et besværligt og navnlig for de danske Søfolk utilfredsstillende Arbeide; Veiret var raat og fugtigt og de lokale Forhold paa Værftet saa slette, at Folkene i de kolde Vinterdage led betydeligt derunder. *)

Hertil kom endvidere, at de afriggede Skibe vare høist uhyggelige og mangelfulde Opholdssteder for Mandskabet. Der fandtes ingen Kakkellovne ombord, og da Maden blev kogt iland i dertil indrettede Kogehuse, var Ilden slukket paa Kabyssen. Hele Skibet var følgelig gennemfugtigt og koldt fra øverste til nederste Dæk, Folkene havde intet Sted, hvor de kunde tørre deres gennemvaaede Klæder, ja end ikke Lys var tilladt ombord, men kun som en uundgaelig Nødvendighed stiltiende taalt. Disse uheldige sanitære Forhold undlod heller ikke at øve deres Virkning paa Sundhedstilstanden, der i sin Helhed ikke havde været videre god om Sommeren. »Pultusk« havde saaledes efter Indlægningen 30 Mand paa Sygelisten, »Dantzick« 40 Mand, de øvrige af Eskadrens Skibe endnu flere, og Ulemperne herved føltes i endnu højere Grad derved, at der intet Hospital fandtes iland, som kunde modtage de Syge, saa at man

*) Kapitain Rosenvinge skriver herom i en Rapport dateret Vliessingen den 7. Decemher 1808: »Officererne og Kadetterne ere daglig til Arbeide med det Mandskab, som dertil Dagen iforveien er beordret paa Værftet ved Desarmeringen, hvormed vore prægtige Matroser ei er eller kan være fornøjede, da det lokale er meget maadeligt; Mandskabet gaaer i Ler til over Midten af Benene.« (Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager for 1808, Nr. 2347).

maatte beholde dem ombord i Skibene, uden at være istand til at skaffe dem den tilstrækkelige Pleie.

Det var derfor med Modvillie og Mismod, at de Danske gik Vinteren imøde her i Vliessingen. Tanken om Krigen hjemme og Uvirksomheden under fremmed Flag under trykkende Forhold gjorde Stemningen mørk og trist for alle og ikke mindst for de Kommanderende.

Saa vidt man kunde skjønne, var der ingen Udsigt til Hjemsendelse fra fransk Tjeneste eller nogen Forandring i Sagernes Stilling; saasnart Foraaret kom, vilde Flaaden efter al Rimelighed blive udrustet paany og komme i Aktivitet forstærket med de Linieskibe, som i Aarets Løb vare blevne byggede, men hverken dette eller Udsigten til mulige Kampe med den engelske Kanalfaa kunde faa Sommerens Gjenvordigheder og Ubehageligheder til at træde i Baggrunden eller bringe de danske Chefer til at glemme de to Skibes mangelfulde Udrustning. De vare overbeviste om, at det Mandskab, de havde under deres Kommando, var saa fortrinligt, at de i Sømandsdygtighed kunde tage det op med hvilket-somhelst af de andre Skibe og give en Prøve paa, hvordan der kan manøvreres og arbeides i en Orlogsmænd, der har en dygtig Besætning ombord, naar blot Reisinger, Seil, Kanoner, kort sagt, hele Materiellet er som det bør være.

Ledede af denne Overbevisning besluttede Kaptainerne Rosenvinge og Holsten endnu en Gang at gjøre et Forsøg paa ved den kommende Foraarsudrustning at faa de følelige Mangler ombord afhjulpne, som hidtil havde holdt deres Arbeidslyst bunden, og da de efter alt, hvad de havde set under deres Ophold paa Schelden,

uden Partiskhed kunde vidne, at den Maade, hvorpaa et dansk Linieskib blev ekviperet og rigget, i enhver Henseende var bedre, navnlig i alt, hvad der angik praktisk, forsvarlig og sømandsmæssig Installation, toge de ikke i Betænkning nogle Uger forinden Ordren indløb til Eskadrens Indlægning at rette den Anmodning til den franske Marineminister, at Linieskibene »Pultusk« og »Dantzick« ved den kommende Udrustning maatte blive »taklede efter dansk Maade«.

Det Svar, som Hertugen af Decrès gennem Marine-Præfekten i Antwerpen, Mr. Malouet*) gav paa den indkomne Begjæring, maatte, som man vil se, saavel ved sit Indhold som ved sin Form betage Lysten til at fremkomme med yderligere Forslag til Forandringer og Forbedringer i Scheldeflaadens Skibe:

»Ministeren paalægger mig paany meget bestemt »ikke paa noget Punkt at tillade Afvigelse fra Reglementet, »som gjælder ombord i »Pultusk« og »Dantzick« saavelsom »i de andre Skibe. Installationen bør være ens i hele »Eskadren. Jeg beder Dem derfor, mine Herrer, om ikke »mere at anmode om Ekvipering paa dansk Maade.

»Jeg har den Ære at forsikre Dem om min fulde »Højagtelse.

Antwerpen d. 9. Oktober 1808.

Malouet,
Marine-Præfekt.

Til

Hr. de Rosenvinge,
Kapitain, Chef for »Pultusk«.**)

*) Victor Pierre Baron Malouet, udnævnt til Marine-Præfekt i Antwerpen den 25/2 1808.

**) Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1808, Nr. 2082.

Admiralitetets tidligere meddelte Skrivelse af 22de Oktober, der paalægger de 2 Skibes Chefer at vise mere Forsigtighed i deres Optræden ligeoverfor de franske Autoriteter, kom saaledes ikke tidsnok til at forhindre dette Skridt, der sikkerlig næppe har været vel overveiet. Det er udenfor al Tvivl, at Kapitainerne Rosenvinge's og Holsten's Forslag kun har haft det Maal for Øie at bringe saa meget som muligt ud af det Mandskab og Materiel, som var bleven dem betroet, og derved gavne det Flag og den Marine, som de tjente, men man kan desuagtet vanskelig forklare sig, at de have kunnet tro paa den Mulighed, at deres Forslag om at ekvipere to af Schelde-Flaadens Linieskibe paa dansk Maade vilde finde Anklang i en Marine som Frankrigs, der vel kunde respektere en Flaade med en saa lang og hæderlig Historie som Danmarks, men næppe kunde ønske at blive belært fra denne Kant. Det havde været baade klogere fra deres eget Standpunkt og ønskeligt for hele Situationen, om de havde ladet sig belære af Sommerens Erfaring og betænkt, at deres Forslag let kunde be-
tragtes fra fransk Side som en skarp Kritik, der kastede Vrag paa hele det System, hvorefter man her ekviperede og udrustede Marinens Orlogsmænd.

Aaret nærmede sig imidlertid sin Ende, men uden nogen Udsigt til Forandring i Situationen. Det ensformige Værftsarbejde og de yderst sparsomme Kilder til Fornøielse og Adspredelse, som Vliessingen raadede over, formaaede ikke at jage Tiden paa Flugt, saa Dagen gik kun trægt og langsomt.

Om Aftenen naar Arbeidet var endt samledes Officererne i Reglen paa Kafeérne og Værtshusene i Byen og fordrev Tiden ved et Parti Billard eller et Glas, men

de Danske manglede næsten altid ved disse kammeratlige Sammenkomster og Drikkegilder, dels fordi Sproget lagde dem Hindringer i Veien, men navnlig fordi de befandt sig bedre i deres egen Messe. Ved Eskadrens Indlægning paa Værftet havde nemlig de danske Chefer leiet et Hus i Byen, og her dannedes saa en afsluttet lille Koloni, hvor samtlige Officerer og Kadetter fra »Pultusk« og »Dantzick« holdt deres tarvclige*) Maaltider i Fællesskab og iøvrigt forsamledes, naar Tjenesten til- lod det.

Misfornøielsen i den danske Koloni havde henimod Juletid antaget store Dimensioner. Diskussionerne og Samtalerne imellem Officererne indbyrdes, naar man efter Middagen sad sammen ved Cigaren, dreiede sig i Reglen om et staaende Emne, — Beklagelse over de uheldige Forhold, hvorunder man virkede, og Utilfredshed over i Krigstid at ligge ørkesløse i en fremmed Orlogshavn, medens Kammeraterne hjemme vare i fuld Virksomhed i Kattegattet, Sundet og Belterne for at værne om Fædrelandet. Lysten til at vende hjem og atter at kunne sætte Foden paa et Dæk, hvorover Splitflaget vaiede, skjærpedes herved Dag for Dag og blev tilsidst saa mægtig, at Linieskibenes samtlige Officersbesætninger en Ugestid før Juleaften bestemte sig til i Fællesskab at foretage et Skridt i denne Anledning, og indgav in pleno nedenstaaende Ansøgninger til Admiralitetet i Kjøbenhavn, hvori de indtrængende bede

*) Man var nødsaget til at iagttage streng Økonomi, da Gager og Kostpenge ikke udbetaltes regelmæssigt. Den 18de December 1808 havde Officerer og Mandskab saaledes næsten 4 Maaneders Gage og Officererne næsten 3 Maaneders Kostpenge tilgode. (Marinemini-steriets Arkiv: Indkomne Sager 1809, Nr. 23)

om blot at komme hjem, bort fra Vliessingen og Schelde-
flaaden.

Underdanigst Pro Memoria.*)

»Ikkun Bevidstheden om den Deltagelse det konge-
lige Kollegium stedse har vist saavel for hele Marinens
»som enkelte Individets Vel, indgiver os Haabet om, at
»det ei vil lade ubønhørt denne vor underdanigste An-
»søgning om Befrielse fra den kummerfulde Tilstand, hvori
»vi her befinde os, ligesom den og indgiver os Dristighed
»til at anføre de billige Grunde, der tale vor Sag.
»Eskadrens Indlægning i Vliessingens Bassin, saavel som
»dens fuldkomne Desarmement overbeviser om Expedi-
»tionens Ende. Anførelsen af den forløbne Sommers
»smertelige Ubehageligheder vil for det kongelige Kolle-
»gium være en overflødig og trættende Igjentagelse.

»En Vinter, hendøset i Lediggang og Ørkesløshed,
»og en Sommer end skrækkeligere end den allerede til-
»bragte, forestaa os. Stedse var det Danmarks vise og
»ædle Regjerings Bestræbelse at dele Byrden lige paa
»sine Undersaatter; vi vove derfor underdanigst at fore-
»stille, hvor smerteligt det maa være for os, fjernede fra
»et elsket Fødeland, til hvis Forsvar enhver brænder efter
»at kunne virke, at se os i et fremmed Land, under et
»fremmed Flag, uvirksomme, behandlede paa en os uvær-
»dig Maade og forsynede med Vaaben, der ei levne os
»det ringeste Haab om at kunne gjøre os værdige til
»den arvede Hæder, Danmarks Marine igjennem en Række
»af Aar med Rette er stolt af, og som vore Medbrødre
»hjemme daglig ved kjække Handlinger vedligeholde be-

*) Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1809, Nr. 23.

»fæstet. Nationens og vor egen Ære byder os at fremsende Ønsket om Hjemkaldelse fra denne mere end pinlige Forfatning.

»Danmarks ædle Fyrste vil, idet han indser Billigheden i denne vor underdanigste Ansøgning, ikke nægte sine mest betrængte Undersaatter sin Beskyttelse; og i Tillid til at det kongelige Kollegium, fuldkommen bekendt med vor høist pinlige Stilling, vil bifalde og understøtte vor Begjæring, se vi med Længsel den Dag imøde, da vi med Medbrødre skal dele Fare og Ære ved Forsvaret af et elsket Fædrelands Kyster.

underdanigst

paa Orlogsskibet »Pultusk«s samtlige Officerers Vegne

A. Schifter.

P. Petersen.

Orlogsskibet »Pultusk« den 18. Decbr. 1808.

Samtidig hermed indgik der følgende Pro-Memoria*) fra samtlige Officerer ombord i Linieskibet »Dantzick«:

Underdanigst P. M.

»En 8 Maaneders Kampagne er nu endt. Schelde-Eskadren er lagt ind i Vliessingen; en ørkesløs Vinter, en end ubehageligere Sommer end den passerede, kort en rædselsfuld Fremtid ser vi imøde og gjør os det til Pligt for vor, Etatens, Nationens Skyld underdanigst at ansøge det høie Kollegium om Hjemkaldelse.

»At ville anføre her de mangfoldige Aarsager til dette Skridt vilde kun være at trætte og bedrøve det høie Kollegium med Repetitionen af de Ubehageligheder, hvorom det sikkerligen allerede er underrettet. Ingen vil bedre end det høie Kollegium indse, hvor smertelig det

*) Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1809, Nr. 24.

»maa være at henleve denne Krig i den mest fortærende
 »Ørkesløshed under et fremmed Flag, medens vore hjemme-
 »værende Kammerater daglig vinde ny Laurbær om
 »Danebroge, og Ingen vil ved at skaffe os hjem til vor
 »Konges, Lands og en vor Mundering værdig Tjeneste
 »mere forbinde Orlogsskibet »Dantzick«s underdanigste
 »Officerer.

F. C. Holsten.

C. A. Bendz.

Orlogsskibet »Dantzick« i Vliessingen den 17de December 1808.

Begge disse Aktstykker ere saa karakteristiske i deres Form og betegnende for Situationen, at man derigjennem faar et godt Begreb om Stemningen iblandt de danske Officerer, men man faar samtidig ved Gjennemlæsningen det Indtryk, at Længslen hjemefter har malet Situationen mørkere og forledet til at bruge stærkere Farver end strængt nødvendigt

De samme Bevæggrunde, som ledede de danske Officerer til at ansøge om Hjemkaldelse fra Frankrig, bragte ogsaa Mandskaberne til at slaa et Slag for at komme hjem til Danmark, og de indsendte derfor igjennem deres Chefer en allerunderdanigst Pro Memoria herom til Admiralitetet i Kjøbenhavn,*) hvori de klagede deres Nød.

Linieskibet »Dantzick«s Besætning skrev saaledes:

Orlogsskibet »Dantzick« den 14. December 1808.

Allerunderdanigst Pro Memoria. **)

»Det Danske Mandskab ombord i ovenmeldte franske
 »Orlogsskib ansøger allerunderdanigst om Hjemkaldelse

*) Ansøgningen fra Besætningen ombord i »Pultusk« er ikke bleven funden i Marineministeriets Arkiv.

**) Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1809, ad. Nr. 24.

»til Danmark, thi for at (naa?)*) vort kjære Fødeland ere vi
 »blevne blottede for Klæder, og 2—3 Aars møisomme-
 »lige Fortjeneste er ødelagt, besværlige Reiser har kostet,
 »hvad vi havde fortjent. En uvant og tillige liden Føde
 »foraarsager Sygdom og et svækket Legeme. Den Gage,
 »vi faar, bliver forbrugt til at afhjælpe Manglen paa Kosten
 »og næppe endda kan forslaa. Intet er tilovers til de
 »nødvendige Klæder, undtagen man maa lide Mangel paa
 »det nødvendige Livets Ophold.

»Mange ombord, som sidde i smaa Omstændigheder
 »og tillige ere gifte og ikke have mere at tage af, end
 »hvad de kunne fortjene, have Kone og Børn og svage
 »Forældre at forsørge, for dem er det tungt at tænke
 »paa, de lide Mangel og ei kan saa gjerne de vil afhjælpe
 »den. Enhver gaar med et betyngtet Hjerte for sit og
 »sines daglige Udkomme i en saa besværlig Tid. Og
 »derfor ansøges allerunderdanigst det høie kongelige
 »danske Admiralitet om Deres milde Hjælp til Befrielse
 »fra denne tunge og utænkte Tjeneste.

»Thi vor Tanke var og altid har været at tjene vort
 »kjære Fødeland, som vi ved os tilkommer, men ei var
 »betænkt paa at komme i saa ussel en Tilstand som denne
 »er for enhver, der har Følelse for sig selv.

»Enhver er fornøiet at tjene i hvad Fag i dansk Tje-
 »neste, det bliver befalet, og skal stedse med Glæde for-
 »rette sin Tjeneste. Sygdom, Kummer og Sorg for sin
 »og sines Tilstand kan dræbe det stærkeste Menneske,
 »hvilket vi alle er befriet for, naar vi tjene vort eget
 »Fædreland, hvor alting er foranstaltet til det bedste saavel
 »for den lave som for de høiere. Vor inderligste Tak og

*) Ulæseligt.

»Hengivenhed i alle Maader skal bevises af enhver, om
»der er Mulighed til Befrielse fra denne Tjeneste.«

Paa egne og hele Mandskabets Vegne
Magnus Neils. J. F. Larsen.

Til

Det høie kongelige danske Admiralitet i Kjøbenhavn.

Det enstemmige Raab om Hjælp og Befrielse, der
gjennem de her gjengivne Ansøgninger lød ovre fra Schel-
den, var saa klagende, at Admiralitetet bestemte sig til
at foretage Skridt for at faa Officerer og Mandskab hjem-
kaldt fra fransk Tjeneste. Ansøgningerne vare strax efter
deres Ankomst til Kollegiet blevne sendte til Kongen, og
under 5te Januar 1809 befalede Hs. Majestæt dem til-
stillede Departementet for de udenlandske Sager.

Herfra indløb der faa Dage efter følgende Skrivelse:*)

»Ved igjen at tilbagesende de os ved Skrivelse af
»6te d. M. meddelte originale Rapporter og Ansøgninger
»fra de til Vliessingen beordrede kongelige Officerer af
»Søetaten, undlade vi ikke tjenstligst at tilkjendegive det
»kongelige Admiralitets- og Kommissariats-Kollegie, at vi
»dels i Anledning af Sammes foregaaende Meddelelser
»over denne Gjenstand, dels ifølge Hans Majestæts aller-
»høieste Befaling desangaaende, allerede for nogen Tid
»siden have overdraget til det kongelige Gesandtskab i
»Paris at søge at udvirke, at samtlige i Vliessingen be-
»findtlige kongelige danske Søofficerer og Matroser maatte

*) Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1809, Nr. 84.

»nu vende tilbage til deres Fædreland, for her at ansættes til Tjenesten.«

Departementet for de udenlandske Sager den 10. Januar 1809.

C. Bernstorff.

J. Bernstorff.

Til

Det kongelige Admiralitets- og Kommissariats Kollegium.

Skjøndt der saaledes fra den danske Regjerings Side blev gjort Anstrengelser for at faa Officerer og Mandskab hjem til Danmark, hvor man nu begyndte at trænge til deres Kræfter efterhaanden som det lykkedes at stille noget Flaademateriel paa Benene, førte Forhandlingerne dog ikke til noget Resultat i denne Retning. Aaret 1809 begyndte for de Danske paa Schelden lige saa trist som det gamle Aar var sluttet uden Udsigt til Forandring; da indtraf der i Januar Maaned Ordre fra det franske Marineministerium om at Besætningerne paa Linieskibene »Pultusk« og »Dantzick« uden Ophold skulde afgaa over Land til Brest for der at gaa ombord i 2 andre, som sagdes at være bestemte til en hemmelig Expedition. *) Ordrens Udførelse hastede saa meget, at Officerer, Mandskab og Bagage skulde transporteres over Land paa Vogne Dag og Nat for at naa Bestemmelsesstedet saa hurtigt som muligt. Denne Disposition fra Marineministeriet kom aldeles uventet og slog ned som en Bombe i den danske Koloni. Man havde saa sikkert haabet, at den eneste Ordre, man havde i Vente, var Hjemkaldelsesordren til Danmark, og nu stod man pludselig i Begreb med at

*) Beslutningen herom blev taget under Keiserens Ophold i Spanien, og den Expedition, som tilsigtedes, var Foreningen af den franske Søstyrke i Brest med Eskadren i Rochefort. Ordren er dateret 10. Januar 1809, men er ikke bleven funden i Marineministeriets Arkiv i Paris.

blive transporteret til en anden Orlogshavn uden at vide, hvad Øiemedet var med denne Expedition. De to danske Skibschefer, som i sin Tid havde modtaget Ordre til at overtage Kommandoen af de i Vliessingen liggende Linieskibe »Pultusk« og »Dantzick«, mente, at de ifølge denne Befaling kun kunde anvendes til Tjeneste her og antog, at en Forflyttelse fra det i Ordren nævnte Sted for deres Virksomhed kun kunde være berettiget, naar de danske Autoriteter havde givet deres Minde hertil.

Som Følge at denne Opfattelse troede de danske Chefer ikke, at de kunde tage Ansvar paa sig for en Handling, hvorved Anvendelsen af to Linieskibes Besætning — omtrent 1300 Mand — blev en anden end den, Hs. Majestæt havde bestemt.

Endnu en Gang skulde altsaa dette ulykkelige Afhængighedsforhold til Admiralitetet i Kjøbenhavn, som hele Sommeren igjennem havde vist sig saa fordærveligt, drive sit Spil, og denne Gang med saa alvorlige Følger efter sig, at det blev den sidste.

Det er ufatteligt, at to saa dygtige Officerer som Kapitainerne Rosenvinge og Holsten, der under deres Ophold i fransk Tjeneste havde gjort saa dyrekjøbt en Erfaring i denne Henseende, ikke have kunnet indse, at hvor loyal end deres Tænkemaade var ligeoverfor Konge og Fædreland, maatte den Fordring, at det danske Admiralitet skulde have en Haand med, hvor det blot gjaldt om en Forflyttelse af Mandskab og Materiel, kort sagt en strategisk Forholdsregel, selvfølgelig fra et militairt Standpunkt betragtes som en Umulighed. Og det er lige saa uforstaaeligt, at de ikke have kunnet se, at det Standpunkt, de indtog i denne Sag, maatte drage de farligste Konsekvenser efter sig, og at de stode i Begreb

med at gjøre det mest vovelige Skridt, som en Militair kan foretage sig i Krigstid: at nægte at lystre. —

Man kan vel ikke andet end til en vis Grad respektere den yderliggaaende Følelse af Ansvar og Pligt hos de danske Skibschefer ligeoverfor Bogstaven i deres Ordre hjemmefra, men det bør dog ikke her glemmes, at Kapitainerne Rosenvinge og Holsten ved Siden heraf ogsaa havde et Ansvar ligeoverfor den Regjering, under hvis Flag de tjente og at de sikkert burde have betænkt den Fare, der ramte Disciplinen i hele Scheldeflaaden, naar to af dens Linieskibe nægtede at lystre Ordre.

Saasart det blev bekjendt ombord, hvad Skrивelsen fra det franske Ministerium indeholdt, og at Afreisen var forestaaende, viste der sig bestemte Tegn paa, at Udførelsen af Ordren ogsaa vilde støde paa Modstand fra Mandskabernes Side. Det saa næsten ud, som om Folkene havde en Anelse om, at de ikke vilde staa alene, naar de vovede dette betænkelige Skridt, men maaske endog-saa finde Støtte hos deres Chefer, og paa den anden Side er det ikke urimeligt at antage, at disse i dette fredelige Mytteri have fundet en Berettigelse af deres egen Optræden.

Denne Antagelse bestyrkes ogsaa ved den frimodige Maade, paa hvilken Folkene optraadte ved denne Leilighed og underrettede deres Chefer om, at de ikke havde i Sinde at lystre den omtalte Ordre, en Beslutning, som under almindelige Forhold vilde have bragt adskillige af dem til at ende deres Liv under Fokkeraaen. I et Antal af 2—300 begav de danske Matroser sig til deres Chefer og erklærede paa det bestemteste, at de ikke vilde gaa til Brest idet de tilføiede: »at de vilde adlyde i Skibet, men

»naar de kom i Land og ved Magt skulde forceres til
 »Afmarch, vilde de aftrække Klæderne og lade sig nøgne
 »ihjelskyde; den første Død var bedre end den sidste;
 »de havde allerede lidt for meget og vilde saameget
 »mindre forlade Vliessingen, som de gjorde sig Haab om
 »ifølge deres indgivne Ansøgning at blive kaldte hjem
 »og derfor vilde oppebie deres Konges Resolution.«*)

Medens saaledes saavel Chefernes som Mandskabets
 Holdning efter det ovenfor anførte var givet, stode
 Officererne temmelig indifferente, uden endnu at indtage
 nogen bestemt Stilling til Spørgsmaalet. De indskrænkede
 sig til at faa Mandskabet bragt til Rolighed ombord i
 Skibene, men intet mere, idet de indsaa, at deres Myn-
 dighed over Folkene ikke spændte videre. Som Følge
 heraf gjordes der heller ikke fra Officerernes Side yder-
 ligere Forsøg paa at faa Besætningerne til at gjøre deres
 Pligt, man slog sig til Ro med det Faktum, at Folkene
 ikke vilde forlade Vliessingen, ja Næstkommanderende
 ombord i »Dantzick«, Kapitaïnlieutenant Fasting, udstedte
 endog følgende eiendommelige skriftlige Erklæring til
 Bekræftelse herpaa:**))

»At Officererne paa Linieskibet »Dantzick« have
 »samtlige deklareret sig af den Mening: at Mandskabet
 »paa dette Linieskib ikke ved vor Autoritet havde været
 »at bringe til Brest, da Ordre dertil fra den franske Sø-
 »minister ankom; derfor indestaas efter Forlangende«.

Alle Officererne bleve herefter sammenkaldte til et
 Møde hos Cheferne, hvor de enstemmigen erklærede, at

*) J. Ræder: Danmarks Krigs- og Politiske Historie.

**) J. Ræder: Danmarks Krigs- og Politiske Historie.

de under disse Omstændigheder maatte have en dansk Ordre, uden hvilken Følgerne vilde være for farlige.

Som Sagerne nu stode, følger det af sig selv, at denne Erklæring fra Officerernes Side ikke har kunnet andet end bestyrke de Kommanderende i den Opfattelse, at deres Standpunkt ikke alene var korrekt, men nu tillige dikteret af Nødvendigheden lige overfor Mandskabets Vægning og Officerernes enstemmige Udtalelse.

Man maa dog ikke glemme, at den Stilling til Spørgsmaalet om Ordrens Berettigelse, som de to Skibschefer alt forinden dette Tidspunkt havde indtaget, og som indenfor saa snævre Grændser ikke kan have været de subalterne Officerer ubekjendt, nødvendigvis, om end kun indirekte maa have indvirket paa deres Votum ved den Autoritet, som 2 ældre erfarne Officerers Mening ganske naturlig have ligeoverfor de Yngre.

Sagen var imidlertid efter denne Begivenhed traadt ind i et nyt Stadium. Det var ikke længere Betænkелigheden ved muligvis at overskride den danske Konges Befaling der hindrede Udførelsen af det franske 'Marine-ministeriums Ordre; der var ved Officerernes og Mandskabets Optræden kommet et Moment til, nemlig Frygten for aabenbart Mytteri, hvis Ordrens Iværksættelse skulde forsøges drevet igjennem med Magt.

Efter alt hvad der var gaaet forud, er det vel ikke usandsynligt, at det i dette Øieblik vilde være saare vanskeligt for de danske Chefer at faa Folkene til at lystre, og at en Revolte i de to Linieskibe muligvis kunde blive Signalet til Mytteri i hele Eskadren, hvor der imellem de hvervede hamborgske og hollandske Matroser fandtes mange urolige Hoveder. Men selv om alt gik stille af,

uden Uorden og Excesser fra det danske Mandskabs Side, og uden Indskriden med militair Magt fra de franske Myn-digheders Side, var derved ingenlunde Faren for Urolig-heder i Eskadren bleven fjernet. Besætningerne ombord i de øvrige af Scheldeflaadens Skibe have nemlig næppe kunnet opfatte Begivenhederne anderledes end at der var Mytteri i »Pultusk« og »Dantzick«, kun at Modstanden ikke kom fra Mandskabet alene, men fra Cheferne, Offi-cernerne og Mandskabet i Forening. --

Da de to danske Skibschefer vare komne til den Overbevisning, at den modtagne Ordre ikke alene ikke burde adlydes, men heller ikke længere kunde adlydes, bestemte de sig til at optræde i Fællesskab og gribe til det Middel at tilskrive den kommanderende Admiral for at meddele ham, at de ikke saa sig istand til at ud-føre den modtagne Ordre.

Det var gennem nedenstaaende Skrivelse, at de to danske Chefer meddelte Admiralen denne Beslutning, der skulde blive saa skjæbnsvanger for dem begge:*)

Hr. Admiral**)

»Den Skrivelse, som vi have modtaget fra Hs. Ex. »Marineministeren, indeholder en anden Befaling end de »Ordre, som vi have fra vor Konge, og som positivt ud-taler, at vi skal kommandere to af Hs. Keiserlige og

*) Kapitainerne Rosenvinges og Holstens Afslag paa at adlyde den keiserlige Ordre er ikke bleven funden hverken i Marineministeriets Arkiv i Kjøbenhavn, eller i det franske Marineministeriums Arkiv i Paris.

I Udenrigsministeriets Arkiv (S. Excell. Mr. de Dreyer: Divers objets 1809) findes en Kopi deraf, indsendt af Kapitain Rosenvinge til den danske Gesandt i Paris.

**) Som Kuriosum kan anføres, at der i den originale Skrivelse over-alt staar »General« istedetfor Admiral.

»Kongelige Majestæts Linieskibe henhørende til Schelde-
 »Flaaden og under Admiral Missiessy's Kommando. Naar
 »vi derfor forlade Skibene paa Schelden er vor Sendelse
 »tilende, og som Følge deraf ogsaa vor Kommando forbi.
 »Saaledes som det forlanges efter de danske Krigsar-
 »tikler have vi raadført os med de to Linieskibes Officerer,
 »og de have alle som en erklæret, at da de have Ordre
 »til at tjene ombord i de to Linieskibe af den nævnte
 »Eskadre under Kommando af danske Chefer, vilde de
 »ikke kunne forlade dem uden en Ordre fra det konge-
 »lige danske Admiralitet. De Ordre, som Mandskabet
 »har modtaget gennem Konsulerne, ere af samme Natur.
 »Som Følge heraf vove vi ikke at afreise til Brest uden
 »at have faaet Ordre dertil af vor Souverain, og vi kunne
 »endnu mindre uden at overskride vor Myndighed beordre
 »Officerer og Mandskab dertil uden Befaling fra vor Re-
 »gjerling.

»Hvad angaar Udførelsen af Reise-Ordren maa det
 »være os tilladt at bemærke, at vi paa ingen Maade
 »under disse Omstændigheder kunne paatage os det An-
 »svar, som Hs. Excellence vil lægge paa vore Skuldre.
 »Vi give hellere Afkald paa vor Kommando end være
 »Vidne til de blodige Følger, som denne Reise vilde faa
 »for Hs. Danske Majestæts Undersaatter og Søfolk.

»Modtag Hr. Admiral Forsikringen om den dybe Ær-
 »bødighed og den høie Agtelse, hvormed vi undertegne
 »os som

Deres meget ærbødige og meget lydige Tjener
 Rosenvinge. H. Holsten.

For dog at gjøre et Forsøg paa at faa et Kompro-
 mis istand, tilbøde de danske Chefer at ville tiltakle de

to Linieskibe, søge at bryde den engelske Blokade og seile til Brest.

Paa denne Maade opfyldtes Marineministerens Befaling at bringe Mandskabet til denne Havn, og samtidig vilde formentlig heller ikke Kongens og Admiralitetets Ordre blive overtraadte. Admiralen afslog imidlertid deres Tilbud.

De anmodede dernæst om at der maatte blive vist dem den Gunst at de maatte sende en Skrivelse til Ministeren i Paris med den samme Kurer, som Admiralen afsendte med Rapporten om det Passerede og de danske Skibschefers Erklæring, men dette blev nægtet dem.

Til Slutning bad de endelig om Tilladelse til at maatte afsende en Officer til Danmarks Minister i Paris, for at indhente hans Raad i denne vanskelige Sag.

Dette Ønske blev tilstaaet, og Lieutenant Recke afreiste derefter til Paris. Foruden sine mundtlige Instruktioner, medbragte Lieutenanten en Fællesskrivelse dateret Vliessingen d. 15. Januar 1809 fra de to danske Skibschefer, hvori de meddele det Passerede, og paakalde hans Bistand: »Altfor langt fjernede«, — hedder det — »fra vores Konge og Fødeland til derfra at kunne vente nogen hastig Bistand, vove vi med fuldkommen Tillid at overgive vores Sag i en Mands Hænder, der stedse med saamegen Held, som Diplomater, virkede til Danmarks Hæder.« *)

Af Geheimeraad Dreyer blev Lieutenant Recke forestillet for Marineministeren, der modtog den unge Officer med megen Venlighed og endogsaa erklærede at

*) Udenrigsministeriets Arkiv S. E. Mr. de Dreyer: Divers objets 1809.

Spørgsmaalet var bleven bragt ud af Verden derved, at den paatænkte Forlæggelse af Mandskabet til Brest for at besætte to andre Linieskibe allerede igjen var opgivet.*)

Ministeren opfordrede sluttelig Lieutenant Recke til at blive nogle Dage i Paris for at se sig om, hvilket Tilbud han imidlertid ikke benyttede sig af, men hastede tilbage til Vliessingen for at bringe det glade Budskab, at Reisen til Brest nu var opgivet.

Man kan let forestille sig, hvilken Jubel denne Tidende fremkaldte ombord hos Alle lige fra Chefen og ned til den menige Mand; alle som en glædede sig over, at den uhyggelige Sag var bleven endt paa saa tilfredsstillende en Maade, at det franske Marineministerium havde givet efter for de Danskes Fordringer; al Misstemning og Uvillie var blæst bort med det samme, nu var jo snart det hele overstaaet og Hjemreisen til Danmark nær forestaaende.

Januar Maaned nærmede sig imidlertid sin Slutning og en af de sidste Dage, den 28de Januar, skulde feires som en Festdag ombord i Linieskibene »Pultusk« og »Dantzick«. Det var nemlig Hans Majestæt Kong Frederik den Sjettes Fødselsdag. Chefer og Officerer havde i denne Anledning besluttet at høitideligholde Dagen paa saa smuk og værdig en Maade, som Forholdene ombord vilde tillade. Alle Vliessingens Autoriteter vare indbudne

*) Dette forholdt sig ogsaa saaledes; thi den 23. Januar om Eftermiddagen modtog de danske Skibschefer officiel Meddelelse fra Eskadrechefen om, at der fra Marineministeren i Paris var indløbet Ordre om, at de danske Besætninger skulde forblive paa Schelden. (Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1809, N. 247).

Efter franske Kilder (Rapport fra Admiral Missiessy, dateret Vliessingen d. 25. Januar 1809) ankom den ministerielle Skrivelse fra Paris først den 23. Januar.

til Soirée og Bal ombord, alle Arbejderne ved Arrangementet vare endte, — da ankom der om Formiddagen paa selve Festdagen fra Marineministeren i Paris en Kurér med Ordre til at arrestere begge de danske Skibschefer.

Det var ingen ringere end Keiser Napoleon selv, der havde taget Initiativet til denne Ordres Udstedelse. Han var den 23. Januar 1809 ankommen til Paris, og inden den danske Gesandt kunde opnaa Audiens hos ham, havde Marineministeren, Grev Decrès, fremstillet Sagen for ham. Keiseren, der var meget opbragt over den Insubordination, der var vist fra de danske Skibschefers Side, befalede deres øieblikkelige Arrestation, og man kan se af den ministerielle Ordre til Arrestationen, som nedenfor meddeles, at der var Alvor i Tingene.

Paris den 25. Januar 1809.

Til Kontre-Admiral Missiessy, Vliessingen.*)

Hr. Kontre-Admiral.

»De danske Kapitainer Rosenvinge og Holsten have gjort sig uværdige til at tjene i Keiserens Armée paa Grund af den slette militaire Aand, som de have udvist under deres Kommando af Linieskibene »Pultusk« og »Dantzick« og paa Grund af det Afslag, som de den 14de ds. have givet paa at lystre Hs. Majestæt Keiserens »Ordre, som jeg har sendt dem med min Skrivelse af 10de ds. Som Følge heraf er det Keiserens Hensigt at overlevere disse to Officerer i deres Souverain Kongen

*) Bureau des officiers militaires, minutes de lettres 1809, pag. 60, Archives du ministère de la marine, Paris. Ordren bærer i Randen følgende Paaskrift: Denne Depeche er bleven læst af Hs. Majestæt under Referatet Onsdag 25. Januar og allerhøist approberet.

»af Danmarks Hænder, for at han kan straffe deres
»Ulydighed.

»Hs. Majestæt befaler derfor, at De skal lade de
»nævnte Kapitainer Rosenvinge og Holsten arrestere og
»under sikker Eskorte føre til Antwerpen, hvor jeg har
»tilskrevet Marinepræfekten, Mr. Malouet, om at holde
»dem arresterede i Citadellet indtil nærmere Ordre.

»Hvad angaar de danske Besætninger ombord i de
»to Linieskibe »Pultusk« og »Dantzick«, skal De give
»Kommandoen af det første til Linieskibskapitain Soleil
»og Kommandoen af »Dantzick« til Linieskibskapitain
»Moras, hvilke skulle beholde deres Kommandoer, indtil
»Hs. Majestæt Kongen af Danmark har sendt de danske
»Chefer hertil, som ere bestemte for de to Besætninger.

»I det Tilfælde at de danske Besætninger skulde
»gjøre Mytteri, er det Keiserens Ordre, at De skal angribe
»dem og at De skal lade Oprørerne skyde. Jeg stoler i
»lige Grad paa Deres Klogskab og paa Fastheden i de
»Dispositioner, som De maatte tage for at bringe denne
»Ordre i Udførelse.« *)

Decrès.

En saadan Befaling taalte selvfølgelig ingen Opsæt-
telse og blev ogsaa strax iværksat. Klokken var 2 om

*) Samtidig med Arrestordrens Afsendelse udgik der fra Marinemini-
steriet i Paris en Skrivelse til Marinepræfekten i Antwerpen, Mr.
Malouet, om at modtage Arrestanterne og endvidere yderligere In-
struktioner til Admiral Missiessy, hvori det paalægges ham at sætte
sig i Forbindelse med den kommanderende General i Antwerpen,
General Monnet, for at være sikker paa at have tilstrækkelig mili-
tair Magt ved Haanden til at kunne knuse ethvert Forsøg paa Mod-
stand, hvis Arrestationerne skulde give Anledning til Uroligheder.
(Bureau des officiers militaires, minutes de lettres 1809, Archives du
ministère de la marine, Paris).

Eftermiddagen, da Ordren til Arrestationen blev kundgjort for de to Chefer. En Skonnert laa seilklar, parat til at modtage dem, og der indrømmedes dem kun 2 Timers Frist til Forberedelser til Reisen; Kl. 4 skulde de gaa fraborde. Afskedsøieblikket var bevæget og alvorligt. Skibet stod pudset i sin bedste Pynt smykket med Flag og Vaabendekorationer, for at modtage de fremmede Gjæster, der snart ventedes ombord. Hos alle havde Festdagen og Tanken om den forestaaende Hjemreise til Danmark borttaget alle Bekymringer og Sorger, — og nu var alt dette ved et Slag knust. Officerer og Mandskab bleve Vidne til et Syn, som maatte bringe enhver Besætning i heftig Bevægelse. Cheferne viste sig paa Dækket færdige til at forlade deres Skib som Arrestanter. Deres Kaarde havde de afleveret, Kommandoen havde de nedlagt; de henvendte blot nogle Ord til Folkene, der maalløse stirrede paa hvad der foregik omkring dem, og bad dem indstændig om at forholde sig rolige og ikke bryde Disciplinens Baand. De to Kapitainer gik nu i Fartøiet for at ro over til Skonnerten, der kort efter lettede sit Anker og satte Seil. Paa Veien imellem Vliesingen og Antwerpen ombord i Skibet fandt de Leilighed til at skrive et Brev til den danske Minister i Paris, hvori de paakaldte hans Hjælp, og strax efter Ankomsten til Antwerpen indsattes de som Fanger i Citadellet. Først i dette Øieblik synes Situationens Alvor at være gaaet op for de to Officerer. Ovenpaa den Spænding, som den sidste Tids Begivenheder havde medført, var der efter Katastrofen indtraadt en ganske naturlig Reaktion, en Slappelse og Nedstemthed, der giver sig tilkjende i følgende Brev til Geheimeraad Dreyer:*)

*) Udenrigsministeriets Arkiv: S. E. Mr. de Dreyer. Divers objets 1809.

Antwerpen den 31. Januar 1809.

»Deres Excellence vil uden Tvivl være underrettet
 »om, at vi nu ere i Citadellet i Antwerpen; vi lide intet
 »fysisk, da man har overladt os Officers Værelser til Be-
 »boelse, tilladt os at tale med Personer, som dertil faa Til-
 »ladelse at komme, og den danske Konsul besøger os
 »dagligen; — man tillader os at skrive, og Brevene sende
 »vi til Præfekten. Vi henvende os til Deres Excellence
 »for at udbede os Raad og Veiledning og bede stedse,
 »at De ved Deres Indflydelse vil gjøre vores Skjæbne
 »saa blid som mulig. Skulde vor Skjæbne være at for-
 »lade det Timelige, da er der næst Døden paa Kampens
 »Plads for Landets Fjende, ingen Død, ved hvilken vi
 »have kunnet vise vores Hengivenhed mere for den danske
 »Marines Ære; thi den var faldefærdig. Skulde vor
 »Skjæbne være at blive her, da haabe vi ved vores For-
 »hold at erhverve os Agtelse. Skulde den derimod være
 »den at blive hjemsendt, da ønske vi, at vores Æres Ord
 »maa være den eneste Vagt, der geleider os. Deres
 »Excellence anbefale vi denne Sag. Vi bede, De vil
 »være vores Talsmand. De Ulykkelige kan imellem for-
 »tjene Medlidenhed.«

Underdanige

Rosenvinge. Holsten.

Deres Excellence

Hr. Geheimeraad Dreyer i Paris.

Ombord i »Pultusk« og »Dantzick« var Bestyrtelsen
 stor efter Chefernes Afreise.*) Ingen havde anet, at denne

*) Man faar et godt Begreb om det Indtryk, som Chefernes uventede Arrestation gjorde paa Officererne og Besætningerne, ved at læse, hvad Kapitainlieutenanterne Fasting og Stephansen skrive derom i

Dag skulde have ført saa skjæbnesvangre Begivenheder med sig, men alle vare enige om, at hvad Bevæggrunde den franske Regjering end maatte have til at foretage dette Skridt, saa kunde Arrestationen ikke indtræffe mere ubeleiligt og fornærmeligt, naar man tog Hensyn til Dagens Betydning for de Danske, og hvad enten Valget af Dagen var sket med Forsæt eller det kun var tilfældig, opvakte denne hensynsløse Behandling alle Officerernes og Besættningens dybeste Harme. Udslaget af denne Forbitrelse viste sig deri, at to Officerer, en fra hvert af Linieskibene, Premierlieutenanterne F. Holsten og Falsen begave sig til den Høistkommanderende for Scheldeflaaden

en Fællesrapport til Geheireraad Dreyer i Paris, afsendt Dagen efter at Begivenheden havde fundet Sted:

»Igaar Middags Kl 12« — hedder det — »ankom ligesaa pludselig som uventet en keiserlig Ordre, der bød vore Chefer at nedlægge deres hafte Kommando og som Arrestanter strax at afgaa til Antwerpen.

»Allerede Kl. 4 havde vi den Bedrøvelse at se dem afreise under militair Eskorte. Admiral Missiessy lod os kalde og paalagde os at bekendtgjøre Mandskaberne, at de indtil Ankomsten af nye danske Chefer skulde kommanderes af franske.

»Vi forestillede Vanskeligheden af at bringe et Mandskab, der brændte af Hengivenhed for deres forrige Chefer, og som vilde blive trøstesløse ved Tabet af disse, til Lydighed; . . . men Admiralen erklærede at have de bestemteste Ordre for de givne Befalingers Udførelse, og at enhver streng Mesure, Magten giver i Hænde, vilde blive brugt. Idet vi ansaa det som det eneste Middel til vores Ekvipagers Redning, have vi gjort det til vores første Bestræbelse at anvende alle Overtalelsens Midler for at tilveiebringe Orden og Rolighed iblandt samme. Ene den Hengivenhed og Kjærlighed, som Danmarks Søfolk stedse have til deres Officerer, maa vi tilskrive, at det lykkedes os nogenledes at tilfredsstille de over Tabet af deres Chefer opbragte Mandskaber; men hvorledes kan vel denne Rolighed anses? Kummeren malet i ethvert Ansigt og en sagte Mumlen viser tydelig, at det ikke er Hjertets, men kun den af Magten paabudne.» (Udenrigsministeriets Arkiv: S. Excell. M. de Dreyer. Divers objets 1809).

og nedlagde Protest imod den Maade, paa hvilken deres Chefer vare blevne behandlede. De udstrakte endog deres Dristighed saa vidt, at de erklærede for Admiralen, at de som danske Officerer kun vilde adlyde hvem der af Kongen af Danmark bestemtes dem til Foresatte, og at de derfor ikke vilde forrette Tjeneste under de franske Chefer, som ventedes indsatte af Keiseren til at tage Kommandoen over de to Linieskibe efter Kapitainerne Rosenvinges og Holstens Arrestation.

Skjøndt Admiral Missiessy sikkert maa være bleven lige saa forbauset som ilde berørt ved dette dumdristige Skridt af de to danske Officerer, modtog han dem paa saa venlig en Maade, at man skulde tro, at han var en ældre erfaren Ven og Raadgiver, til hvem de havde henvendt sig, og ikke den Mand, der umiddelbart efter at have hørt deres Erklæring kunde — man fristes til at sige burde — have ladet dem arrestere strax paa Stedet.

Han forestillede dem det ubesindige i deres Forehavende, bad dem vel betænke den Fare, de udsatte sig for, ja nægtede endog ligefrem at ville modtage deres Erklæring, som ufeilbarlig vilde koste dem Livet, da Keiseren i saadanne Sager ikke kjendte til Skaansel.

Til Trods for det mørke Billede, som ved denne Sammenkomst oprulledes for dem, og til Trods for Udsigten til at komme til at ende Livet for en fransk Kugle, stod Holsten og Falsen dog fast ved deres Beslutning, uden at lade sig rokke. Efter at Admiralen havde ladet dem vide, at han kun kunde modtage Meldinger fra dem igjennem deres Chefer, tilbød han dem til Afsked 8 Dages Betænkningstid, i hvilken han jævnligen sendte Officerer til dem, for at formaa dem til at afstaa fra deres Forehavende. Kapitain Moras, den franske Officer, der var udset til at

føre Kommandoen ombord i »Dantzick«, anvendte ligeledes sin Indflydelse paa at bringe dem til at afstaa fra deres Forehavende, men da det ikke lykkedes, og de forbleve urokkede ved deres Beslutning, foretog han et Skridt, der gjør hans Karakter den største Ære. Han gik nemlig til Admiral Missiessy og meldte de to Officerer syge. Til Trods for al denne Langmodighed og Hensynsfuldhed lode Lieut. Falsen og Holsten sig dog ikke bevæge, og Admiral Missiessy maatte da endelig, hvor nødigt han vilde, bevæge sig til at indsende sin Rapport til Marineministeren i Paris om hvad der var forefaldet.

Under det ovenfor omtalte Møde havde de to danske Officerer udtalt, at alle deres Kammerater ombord i »Pultusk« og »Dantzick« delte deres Anskuelse, men naar de ikke havde fulgt deres Exempel, da var Grunden den, at de af Hensyn til Mandskabet vare af den Mening, at de for at undgaa Uroligheder og Udskeielser handlede rettest i at forblive til Tjeneste ombord i Skibene.

Man maa derfor ved Bedømmelsen af hele dette Forhold lægge Mærke til, at Lieutenanterne Holsten og Falsen altsaa ikke ved denne Leilighed handlede paa deres Kammeraters Vegne men efter eget Initiativ, og Demonstrationen maa derfor ikke betragtes som en Fælles-Handling af de danske Officerer, ihvorvel de maaske tilfulde sympathiserede med de Følelser, som bragte deres to Kammerater til at træde saa ubesindigt op. Det viste sig ogsaa strax, at Misfornøielsen og Gjæringen iblandt Folkene var saa stærk, at Officerernes Nærværelse var absolut nødvendig, men samtidig var der hos Mandskabet stor Frygt for, at deres Officerer skulde lade dem i Stikken og de selv blive fordelte ombord i Eskadrens øvrige Skibe. Det

var denne Eventualitet, som Folkene imødesaa med Skræk, da dermed Hjemreisen til Danmark vilde blive umuliggjort, og det er udenfor al Tvivl, at hvis de danske Officerer havde ladet deres Stemning raade og gjort fælles Sag med deres to Kammerater, vilde et aabenbart Mytteri blandt Besætningen næppe være bleven undgaaet.

Da saaledes Folkene den 29. Januar om Morgenens skulde gaa til Arbeide, nægtede de at lystre, men den blotte Trusel*): »at enten maatte de adlyde deres Officerer, eller disse maatte forlade dem« var tilstrækkelig, uden anden Magts Anvendelse, til at faa dem til at gjøre deres Pligt.

Man kan saa godt forstaa, at Folkene under disse fortvivlede Forhold, hvor Cheferne vare arresterede, kunde bringes til det Yderste, naar Officererne ogsaa forlod dem, og det kan derfor ikke nok fremhæves, at det skyldtes Officerernes Holdning, at Uveiret drev over uden alvorlige Følger.

Dagen efter at de to danske Chefer maatte forlade Skib og Mandskab og gaa fraborde som Arrestanter, afsendte den franske Udenrigsminister en Note til Danmarks Gesandt i Paris, hvori han meddelte Begivenheden og motiverede dens Nødvendighed. Denne Depeche er af Interesse derved, at man derigjennem faar Napoleons Bedømmelse af Sagen.

Skrivelsen, der i ethvert Fald maa have været forelagt Keiseren til Approbation, er et klart Udslag af hans Misfornøielse over, at man havde vovet at være ulydig, og den keiserlige Vrede skinner igjennem hver Linie af

*) J. v. Ræder: Danmarks Krigs- og Politiske Historie 1807—1809.

dette karakteristiske Aktstykke, der imponerer ved sin Overlegenhed:*)

Paris den 29. Januar 1809.

Min Herre!

»Jeg har forelagt min Herre Keiseren Deres Note,
 »som De har vist mig den Ære at sende mig under 26de
 »d. M., og Hs. Majestæt har befaleet mig at svare Dem
 »følgende: De Officerer, som H. M. Kongen af Danmark
 »har sendt for at gjøre Tjeneste i Frankrig, have nægtet
 »at adlyde Keiserens Ordre, som blev givet dem af Ma-
 »rineministeren. De ere Militaire, de staa i Keiserens
 »Tjeneste, og de ere ombord i Krigsskibe, som bære
 »hans Flag. Keiseren er sikkerlig i sin Ret til at straffe
 »dem efter de militaire Loves hele Strengthed, men af
 »Hensyn til Kongen af Danmark indskrænker han sig til
 »at sende dem tilbage til deres Land og overgive dem
 »til deres Konges Retfærdighed, for at de kan blive straf-
 »fede saaledes, som De have fortjent. Militairmagten maa
 »være lydlig til Fingerspidserne, dens Mangel paa Lydig-
 »hed er det første Tegn paa en Regjerings Svaghed og
 »Fald. Keiseren har ikke i sine Stater villet lade en
 »Mangel paa Lydighed komme tilsyne og feigt blive taalt,
 »og da det er hans Villie enten at blive adlydt eller
 »skaanselløst at straffe enhver ulydig Handling, har han
 »underrettet Dem her om, overbevist om, at baade
 »Deres Stillings og Deres personlige Karakters Indfly-
 »delse vil kunne forhindre slige Udbrud af Ulydighed,

*) Udenrigsministeriets Arkiv: Noten foreligger som Svar paa en Hen-
 vendelse fra Geheimeraad Dreyer i Anledning af Rosenvinges og
 Holstens Afslag paa at adlyde den keiserlige Ordre af 10 Januar
 1809.

»som Interessen for H. M. Kongen af Danmark forbyder
at taale.

»Modtag, Hr. Baron, Forsikringen om min Høiagtelse.«

Champagny.

Til

Hr. Baron de Dreyer.

Samtidig med Kapitainerne Rosenvinges og Holstens Arrestation blev Ordren fra Paris om, at Linieskibene »Pultusk« og »Dantzick« indtil videre skulde sættes under Kommando af franske Chefer, iværksat ved at Eskadrechefen beordrede Kapitain Soleil, Chefen for Linieskibet »l'Anversois« til at føre Kommandoen ombord i »Pultusk«, samtidig med at Kapitain Moras fra Linieskibet »Cæsar« blev Chef for »Dantzick«.

Ordren blev imidlertid af Hensyn til de Danske udført paa den mest skaansomme Maade. De franske Chefer mødte kun en eneste Gang ombord i Skibene. Ved denne Leilighed blev Besætningen sammenkaldt og fik at vide, hvorledes Forholdene vare. De danske Næstkommanderende vilde komme til at føre den egentlige Kommando, men skulde kun modtage alle Ordre igjennem de nye Chefer, der vedbleve at kommandere deres egne Skibe. Som Følge af denne Ordning gik Tjenesten i »Pultusk« og »Dantzick« sin vanlige Gang, uden at der mærkedes noget til de fremmede Chefer; kun hver Morgen mødte de begge paa Kaien ved Linieskibenes Fortøingsplads, hvor da den vagthavende danske Officer indfandt sig for at modtage mulige Ordre og afgive Melding, om noget af Interesse var foregaaet.

Til Trods for disse lempelige Foranstaltninger gav Omskiftningen af Kommandoen dog Anledning til et lille

Sammenstød imellem »Danzick's« nye Chef, Kapitain Moras, og Næstkommanderende der ombord, Kapitainlieutenant Fasting. Hvad Aarsagen dertil har været, kan ikke afgjøres, da de officielle Rapporter og Indberetninger ikke indeholde nogen Oplysning derom, men rimeligt er det at antage, at et eller andet tjenstligt Spørgsmaal maa have givet Anledning til en Meningsforskjel imellem de to Officerer. Ved denne Leilighed fandt Kapitain Moras sig beføiet til at erklære, »at saalænge han saa, at Admiralens Ordre nøiagtigt udførtes, og at for Resten »Tjenesten forrettedes hensigtsmæssig, vilde han ikke videre befatte sig dermed, men i modsat Fald var det »hans Pligt som Chef at paase det skete«.*)

Kapitainlieutenant Fasting, der kun kunde opfatte disse Ytringer som en Bebreidelse, svarede herpaa: »at saalænge Tjenesten og Arbeidet kunde ske saaledes som »han havde lært og det hidtil var sket, haabede han »enhver Ordre skulde blive punktlig udført, paa de »Ufuldkommenheder nær, som hans Ukyndighed i det »franske Sprog kunde mulig foraarsage«.

Dette lille Sammenstød havde ingen videre Følger. Kapitain Moras har sikkert ikke fundet nogen Grund til at være utilfreds med den Maade, paa hvilken Tjenesten blev ledet af Linieskibet »Dantzick's samvittighedsfulde Næstkommanderende, hvorimod Kapitainlieutenant Fasting paa sin Side følte sig krænket og med tidligere Praxis for Øie beklagede sig til Admiralitetet i Kjøbenhavn over hvad der var hændet.

Imidlertid hensad Kapitainerne Rosenvinge og Holsten

*) Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1809 N. 289 (Rapport fra Kapitainlieutenant Fasting.

i Citadellet i Antwerpen og bleve endog indtil Slutningen af Februar Maaned holdte i temmeligt strengt Fangenskab. Det var dem ikke tilladt at modtage Besøg i Fængslet eller at afsende Breve til Hjemmet; af Mad og Drikke kunde de forskaffe sig hvad de ønskede for egen Betaling, saa de i den Henseende ingen Nød led, men Friheden var saa indskrænket, at det kun var tilladt dem at spadserere i Citadellet i Sigte af Skildvagten og med Officer til Ledsagelse.

Senere indtraadte der dog forskjellige Lettelser navnlig paa Grund af Marinepræfekten Baron Malouet's Velvillie. Han tillod nemlig flere danske og franske Officerer uindskrænket Adgang til dem, og en af disse, Premierlieutenant Schifter, besørgede en Tid deres Korrespondance. Idet hele taget vistest der fra fransk Side Deltagelse for de to arresterede Chefer, og navnlig af Officererne af Corps du génie maritime, af hvilke i Reglen flere tilbragte Aftenen sammen med dem i Fængslet.

Det er ganske karakteristisk, at samme Dag som Kaptainerne Rosenvinge og Holsten bleve berøvede deres Kommandoer i Vliessingen og arresterede, vilde Skjæbnen, at de i Kjøbenhavn skulde være Gjenstand for Udmærkelse. Kongen høitideligholdt nemlig d. 28. Januar Dannebrogssordenens første Ordensdag sammen med sin Fødselsdag og imellem de Udnævnelser til Ridder, som i denne Anledning fandt Sted, var ogsaa Rosenvinges og Holstens. Man havde dengang ikke nogen Underretning om, hvad der var foregaaet i Vliessingen, og anede ikke, at de to nye Riddere sad velforvarede indenfor Antwerpens sikre Fæstningsmure. Saa snart derfor Efterretningen herom naaede til Kjøbenhavn, blev man sat i stor Forlegenhed, da det let kunde se ud, som om denne Anerkjendelse fra

Regjeringens Side var et Tegn paa, at man gav de to Officerer Medhold i deres Optræden lige overfor de franske Myndigheder. For at forhindre ethvert Skin af Demonstration gjorde man endog Forsøg paa at faa Forsendelsen af Dekorationerne stoppet, medens det endnu var Tid, men uden at dette dog lykkedes. Postmesteren i Hamburg, Wachs, indberettede nemlig, at Afsendelsen af Ordenerne allerede var sket, og Regjeringen maatte derfor indskrænke sig til at lade Gesandten i Paris give den franske Regjering forklarende Oplysninger om Forholdet.

Katastrofen i Vliessingen medførte ganske naturlig, at der maatte udnævnes nye Chefer til Linieskibene »Pultusk« og »Dantzick«. Den franske Regjering havde stillet dette Forlangende og imødekom derved delvis Ønskerne fra dansk Side. Herfra havde man nemlig allerede tidligere, som ovenfor meddelt, gjort Forsøg paa at faa Officerer og Folk hjem fra fransk Tjeneste, men uden Held. Ved Efterretningen om de nylig stedfundne Begivenheder syntes Leiligheden god til at forny Begjæringen. I en Note af 14. Februar 1809 fra Udenrigsministeren skete der en Henvendelse desangaaende til den franske Regjering, men Resultatet var ikke bedre end sidste Gang. Grev Bernstorff giver i sin Skrivelse ikke de danske Chefer Medhold i deres Fremgangsmaade, navnlig ikke de to subalterne Officerer, men udtaler dog i temmelig alvorlige Udtryk, at deres Adfærd har den Undskyldning, at de vidste, at deres Bestemmelse var at tjene paa den franske Schelde-Flaade, og at en Ordre som den, at de skulde afgaa til Brest laa aldeles udenfor Overenskomsten.

Man skimter gjennem Skrivelsens hele Anlæg Regjeringens Bestræbelse for at give de to arresterede Kapi-

tainer en Haandsrækning og gjøre det bedst mulige ud af Sagen, noget som Regjeringen under alle Omstændigheder var nødsaget til om man end nok saameget var utilfreds med hvad der var sket. Det vilde af forskjellige Grunde have været uklogt ganske at misbillige Kapitainerne Rosenvinge's og Holsten's Optræden. Thi ikke alene maatte man saavel i Frankrig som hjemme i Danmark antage, at de Mænd, som Regjeringen havde udset til at repræsentere Marinen i Udlandet, vare erfarne og prøvede Officerer, og blev der aabenlyst tilkjendegivet, at man slet ikke samstemmede med eller billigede deres Handlinger, stod Marinen med det samme Fare for at miste noget af sin Prestige; men Regjeringen har vel ogsaa samtidig haft en Følelse af, at de to Officerer havde haft en saare vanskelig Opgave at løse, og at deres Position ikke fra Regjeringens Side har været saa nøiagtigt præciseret, at de havde fuld Klarhed over Situationen.

Den 16. Februar ankom der med Kurer fra Paris følgende Ordre til Præfekten i Antwerpen om at hjemsende de to arresterede danske Chefer:

Paris d. 13. Februar 1809.

Til

Mr. Malouet.

»Jeg underretter Dem min Herre om, at ifølge Hs.
»Majestæts Ordre skal D'Hr. Rosenvinge og Baron Holsten
»hver under Bevogtning af en Gendarm eller en Gen-
»darmeri-Underofficer, uopholdelig afreise til Danmark,
»hvor de af den nævnte Eskorte skal overleveres til
»Kommandøren for den nærmeste danske Militairpost
»paa Grændsen. Hvis der ikke findes noget dispo-
»nibelt Kjøretøi maa De skaffe et tilveie, som kan

»rumme fire Personer, og som kan anvendes i det Øie-
 »med . . . De to Officerers Kaarder overgives til Eskor-
 »ten, og overleveres tilligemed deres Personer til Kom-
 »mandøren for den nærmeste danske Militairpost, som
 »jeg antager maa være Altona . . .«

Decrès.

Kapitainerne Rosenvinge og Holsten afreiste d. 18de Februar 1809 som Arrestanter til Danmark, ledsagede af franske Gensdarmer fra Etappe til Etappe, og man vil af nedenstaaende Uddrag af en »Underdanigst Promemoria« for Premierlieutenant Schifter*) se, hvor magtpaaliggende det har været den franske Regjering at faa dem sendte hjem. Lieutenant Schifter indberetter nemlig under 16de Februar 1809 til Admiralitetet:

»Jeg har haft den Ære at tale med Hr. Kapitaïn
 »Rosenvinge og Hr. Baron Holsten. Stedse indesluttede
 »i Antwerpens Kastel, er Frihed til at skrive dem ei
 »betaget; men Nødvendigheden af at tilstille Præfekten
 »alle deres Breve til Gjennemlæsning, har nødet dem til
 »at anmode mig om i deres Navn at tilmelde det høie
 »Kollegie: at det i Dag er bleven dem forkyndt, at de
 »under Bevogtning af gens d'armes ufortøvet skulde af-
 »gaa til Altona og derfra videre til Kjøbenhavn. Man
 »fordrede øieblikkelig Afreise; men Hr. Kapitaïn Rosen-
 »vinges ved Kummer svækkede Helbred tillod ei dette;
 »dog vovede ikke General Malouet at opsætte deres
 »Afsendelse længere end til i Overmorgen. Dybt føle de
 »det nedværdigende ved, af gens d'armes at føres som
 »Arrestanter til Fødelandet, men idet de se Umulig-

*) Marineministeriets Arkiv: Indkomne Sager 1809 N. 333.

heden af at kunne forhindre dette indtil Altona, hvor de »efter Befaling skal afleveres, vove de at anmode det »høje Kollegie, at de i det mindste derfra paa deres »Æres Ord maatte tillades at fortsætte deres Reise »igjennem Fødelandet, og at de nødvendige Ordres hertil »maatte blive givne«. —

De bleve i Altona afleverede til den ved det franske Hovedkvarter ansatte Major v. Haffner, der under Eskorte af Kapitain Hirschfeld sendte dem d. 6te Marts 1809 fra Altona til Rendsborg.

Paa denne Fæstning maatte de tilbringe en Maaned i Arrest, hvorefter de ifølge kongelig Ordre udløstes og bleve beordrede til Kjøbenhavn.

Det kan næppe betvivles, at kun tvingende politiske Grunde have nødsaget Regjeringen til at holde de to Officerer i Arrest efter deres Hjemkomst, og man feiler næppe ved at antage, at Hensynet til den mægtige franske Keisers Ønske her har været det bestemmende. Saavel Kongen som Admiralitetet have sikkert været af den Anskuelse, at der allerede var bødet haardt nok under Opholdet paa Schelden for de Feilgreb som vel vare store, men udelukkende dikterede af en Følelse, der kun kunde gjøre de to Mænds Karakter Ære, og lode ogsaa denne Anskuelse indirekte faa officiel Bekræftelse derved, at saavel Rosenvinge som Holsten kort Tid efter begge fik Kommando igjen, Rosenvinge paa Værftet og Holsten i den ansvarsfulde Stilling som Høistkommanderende over Søforsvaret i Hertugdømmerne.

Ligeoverfor Lieutenanterne Falsen og Holsten indtog Regjeringen selvfølgelig en anden Holdning. Da Indberetningen om deres selvstændige Optræden naaede Admiralitetet, blev det herfra tilkjendegivet dem, at man ikke

kunde billige deres Fremgangsmaade, og det blev derfor paalagt dem atter at vende tilbage til deres Stilling. Men da de to Officerer erklærede sig ude af Stand til at opfylde den kongelige Ordre, bleve de afløste og hjemsendte og maatte i Arresten i Citadellet bøde for deres patriotiske Iver.

De nye Chefer for »Pultusk« og »Dantzick«, Kommandørkapitainerne v. Dockum og v. Berger ankom til Vliessingen d. 29. Marts og overtog deres Kommando d. 1. April 1809. Officerernes og Mandskabets Haab om snarlig Hjemsendelse var svundet bort, og i fire lange Aar, indtil 1813, holdtes de i fransk Tjeneste paa Scheldeflaaden. Forholdene vare imidlertid væsentlig forbedrede; v. Dockum's kloge Optræden, Tidens jevnende Indflydelse, og den Omstændighed, at Skibene lidt efter lidt bleve bedre forsynede og Folkene vante til Forpleiningen bragte efterhaanden Ro og Tilfredshed tilveie imellem de danske Besætninger. Under v. Dockum's kraftige Kommando lykkedes det at bringe det danske Mandskab, der senere endnu forøgedes med to Linieskibsbesætninger, til saadan en Fuldkommenhed i Retning af Manøvreredygtighed, Organisation og Disciplin, at intet af Flaadens øvrige Skibe kunde maale sig med dem; naar Flaaden foretog Reinsningsmanøvrer eller evolerede under Seil, og Tilfredshedssignalet efter en kvik udført Manøvre vaiede fra Admiralskibet »Charlemagne's« Top, kunde man som Regel være sikker paa at det var »Pultusk's« eller »Dantzick's« Nummer, der fulgte efter.

Den Periode i vor Søkrigshistorie: De Danske paa Schelden 1808—1813, hvis første og paa Vanskeligheder saa rige Aar har været Gjenstand for denne Skildring, er af Betydning for Flaaden og dens Historie; thi de

danske Officerer og Søfolk fik, efterat det første vanskelige Aar var tilende, Leilighed til at vise, hvad Skibsbesætninger ere istand til at præstere, naar de ere godt kommanderede og sammensatte af Søfolk i Ordets egentlige Betydning.

Og fra hvilket Synspunkt man end i Frankrig kan have betragtet de forskellige disciplinaire Uregelmæssigheder, der fandt Sted paa Schelden, er man dog ogsaa fra fransk Side rede til at anerkjende, at de dansk bemandede Linieskibe, hvad Slagfærdighed og Manøvredygtighed angaar, vare Flaadens egentlige Kjærne og at de i denne Henseende kunde staa som Mønsterskibe for hele den øvrige Flaade paa Schelden.